

Riktning mot Arbetsmarknaden

— Möjligheter och Utmaningar i Integrationsarbetet i Raseborg

Michela Jansson

013617419

Cecilia Wester

013617558

Helsingfors Universitet

Statsvetenskapliga fakulteten

Praktikforskning i socialt arbete

Våren 2013

Innehåll

1. Inledning	2
2. Praktikforskning i Raseborg	4
2.1. <i>Praktikforskning – ett socialvetenskapligt verktyg</i>	4
2.2. <i>Handlingsmiljön</i>	5
2.3. <i>Vår egen forskningsprocess</i>	8
3. Teoretisk referensram och centrala begrepp	10
3.1. <i>Socialt kapital</i>	10
3.2. <i>Humankapital</i>	12
3.3. <i>Kulturellt kapital</i>	13
3.4. <i>Invandrare</i>	13
3.5. <i>Integration</i>	14
3.6. <i>Integrationstid</i>	14
4. Tidigare forskning	16
4.1. <i>Lönearbete – en (o)möjlighet?</i>	16
5. Praktikforskningens syfte och centrala frågeställning	18
6. Datainsamling och analysmetod	19
6.1. <i>Kvalitativ forskning</i>	19
6.2. <i>Fokusgruppsamtal</i>	20
6.3. <i>Fokusgruppsamtalens deltagare och stämning</i>	20
6.4. <i>Enskild intervju</i>	22
6.5. <i>Kvalitativ innehållsanalys</i>	23
6.6. <i>Validitet och reliabilitet</i>	24
6.7. <i>Etiska reflektioner</i>	25
7. Resultat	28
7.1. <i>Socialt kapital</i>	28
7.1.1. <i>Familj</i>	28
7.1.2. <i>Vänner och övriga kontakter</i>	29
7.1.3. <i>Formellt stöd</i>	31
7.2. <i>Humankapital</i>	33
7.2.1. <i>Språk</i>	33
7.2.2. <i>Utbildning och arbetsförberedande kurser</i>	34
7.2.3. <i>Arbetsfarenhet och praktik</i>	36
7.3. <i>Kulturellt kapital</i>	38
7.3.1. <i>Arbetskulturen</i>	38
7.3.2. <i>Kulturell tillhörighet och etnisk bakgrund</i>	39
8. Avslutande diskussion	41
Litteratur	45
Bilagor	48

1. Inledning

Den första invandringen till Västeuropa började under 1960-talets ekonomiska tillväxt, den snabbt växande ekonomin krävde mera arbetskraft som hämtades in från andra länder. Finland var dock ett undantag. Dels så upplevde inte Finland någon motsvarande ekonomisk tillväxt under 1960-talet och dels så kunde Finlands eventuella brist på arbetskraft räddas genom att kalla hem tidigare utflugna finländare. (Forsander 2002, 17.) Den första egentliga invandringen till Finland inföll under 1980-talet när Finland började öppna upp gränserna för flyktingar från krisdrabbade områden (Forsander 2002, 18). Ungefär samtidigt som man i Finland började ta emot flyktingar blev man även medveten om den rådande och kommande arbetskraftsbristen vilket gjorde att Finland började satsa alltmer på arbetsrelaterad invandring (Forsander 2002, 20). Det ökade antalet flyktingar i kombination med den ökade arbetskraftinvandringen gjorde att antalet invandrare ökade nästintill explosionsartat under senare delen av 1980-talet och under 1990-talet och har fortsatt ända till idag. (Forsander 2002, 206.)

Den snabbt ökande invandringen till Finland har ställt allt större krav på integrationen. Integrationen i Finland har från första början varit starkt kopplad till både lönearbete och arbetsmarknaden (Paananen 2005, 178-179). Invandrarens deltagande i arbetsmarknaden har både definierats som den naturliga vägen till att integreras in i det finländska samhället och som det naturliga skyddet mot diskriminering (Blomberg et al 2008, 11). Därför är invandrares lönearbete och speciellt frågan kring hur invandrare kan knyta kontakten till den finländska arbetsmarknaden bland de allra största samhällseliga integrationsfrågorna i Finland (Forsander & Ekholm 2001, 59).

I vår praktikforskning har vi valt att stiga ner i problematiken kring invandrares relation till arbetsmarknaden och vill speciellt närma oss den från invandrares eget perspektiv. De senaste månaderna har vi haft privilegiet att följa med det arbete som görs bland arbetslösa invandrare i Raseborg. Vi har träffat invandrarkoordinatorer, invandrararbetare, sysselsättningskoordinatorer, socialarbetare, handledare samt tjänstemän på arbets- och näringsbyrån. Tillsammans har vi diskuterat och reflekterat över arbetslösa invandrares situation i Raseborg. Våra möten med de olika aktörerna har inspirerat oss till att bjuda in arbetslösa invandrare i Raseborg till att delta i fokusgruppsamtal. Målet med samtalen var att ge invandrarna en chans att tillsammans med andra i liknade situation diskutera de möjligheter och utmaningar de möter när de vill knyta eller återknyta kontakten till arbetsmarknaden i Raseborg.

Trots stora svårigheter med att hitta invandrare som både vill ställa upp och som dessutom dyker upp enligt överenskommelse så har vi lyckats samla ihop material från sex fokusgruppsamtal och en enskild intervju. Våra samtal med deltagarna har varit mycket varierande och har berört allt från Zumba dans till utkomststödsansökningar till diskriminering på arbetsplatsen. Själva har vi upplevt att våra samtal har varit mycket givande. Våra deltagare har delat med sig av förhoppningarna om att få en utbildningsplats, en arbetsplats eller någon annan värdefull sysselsättning. Samtidigt har de berättat om frustrationen över att inte ha den utbildningen eller de språkkunskaper som krävs för arbetsmarknaden. Trots att våra deltagare var mycket olika när det kommer till utbildningsbakgrund, arbetserfarenheter och framtidsplaner så hade de ändå en sak gemensamt. De sade sig alla behöva någon som tror på dem, som stöder dem när livet är tungt och som gläds med dem när de har framgång.

Vi inleder denna forskningsrapport med en presentation av vad praktikforskning innebär, en introduktion till Raseborg som praktikforskningsmiljö och med en beskrivning av vår egen forskningsprocess. I kapitel tre beskriver vi vår teoretiska referensram. Vidare presenterar vi, i kapitel fyra, tidigare forskning kring invandrades möjligheter att få lönearbete. I kapitel fem presenterar vi forskningens syfte och centrala frågeställning. I kapitel sex presenterar vi våra insamlingsmetoder och vår analysmetod. Detta följs av resultatet från vår analys i kapitel sju. Till sist kommer vi, i kapitel åtta, att diskutera våra centrala resultat och hur de eventuellt kunde implementeras i Raseborg.

2. Praktikforskning i Raseborg

2.1. Praktikforskning – ett socialvetenskapligt verktyg

Denna studie är en praktikforskning inom socialt arbete. Uggerhøj (2011, 46) poängterar att det unika för praktikforskning inom socialt arbete är att den närmar sig forskningsproblemet nerifrån upp (*eng. bottom up*). Med andra ord menar Uggerhøj att det centrala för praktikforskningen är att den inte föds i det akademiska utrymmet utan på det praktiska arbetsfältet och framförallt i en växelverkan mellan dessa två. Enligt Uggerhøj kommer praktikforskningens forskningsproblem alltid från det dagliga sociala arbetet och från praktikerna själva. När forskningsproblemet uppkommit i form av ett direkt behov från arbetsfältet så borde även själva forskningsprocessen, målen och – resultaten planeras och formas av både forskare och praktiker som är verksamma på och känner till arbetsfältet (Uggerhøj 2011, 48). Praktikforskning innebär alltså att hela forskningsprocessen, från planeringen till presentationen, flyttas till arbetsfältet, vilket kräver ett aktivt samarbete mellan akademien och arbetsfältet samt mellan forskare och praktiker (Uggerhøj 2011, 49).

Enligt Saurama och Julkunen (2009, 296) är praktikforskningen en ny form av kunskapsproduktion inom den socialvetenskapliga forskningen som bättre motsvarar det moderna samhällets krav på kunskapsproduktion och – utveckling. Saurama och Julkunen (2009, 301) menar att kunskapsproduktionen i samhället har flyttats från universiteten till en mängd enskilda aktörer såsom organisationer, utvecklingsavdelningar och konsultbyråer. Universiteten har inte längre monopol på den kunskap som utvecklas i samhället och behöver därför hitta nya samarbetsmetoder med de nya kunskapsproducenterna för att kunna bevara sin position i samhället. Uggerhøj (2011, 46) konstaterar dessutom att praktiker verkar ha mer förväntningar på kunskapsproduktionen idag än tidigare. Uggerhøj menar att praktiker inom socialt arbete allt oftare vill ta del i den forskningsprocess som görs om deras arbete. Genom praktikforskning har forskaren möjlighet att svara på praktikernas önskemål och aktivt inkludera dem in i forskningsprocessen alla moment.

Ett sätt att beskriva praktikforskning är att den är gränsöverskridande. Saurama och Julkunen (2009, 305) beskriver praktikforskningen som gränsöverskridande forskning och relaterar då både till kunskapssynen och aktörernas roller inom praktikforskningen. Saurama och Julkunen (2009, 295) beskriver kunskapssynen inom praktikforskningen med att den varken utgår från teorin eller praktiken utan snarare från en växelverkan mellan dem båda. Centralt inom praktikforskningen är

att både den teoretiska och den praktiska kunskapen värdesätts lika högt. När teoretisk och praktisk kunskap utgör en gemensam kunskapsbas för hela praktikforskningen kan praktikforskningen både tillföra mer praktikrelaterad kunskap till akademien och mer teoretiskt grundad kunskap till praktiken. På samma sätt som kunskapssynen går över gränsen mellan teori och praktik så är även aktörernas roller inom praktikforskningen gränsöverskridande. Saurama och Julkunen (2009, 302) konstaterar att inom traditionell forskning har forskaren ofta en relativt maktfull position och styr ofta självständigt hela forskningsprocessen. Inom praktikforskningen är det däremot ingen som ensam har makten utan både forskarens och praktikernas roller präglas främst av jämlikhet och växelverkan. I praktiken innebär de gränsöverskridande rollerna att forskaren får möjligheten att aktivt delta i det dagliga arbetet tillsammans med praktikerna och att praktikerna deltar i forskningsprocessen olika moment tillsammans med forskaren. Saurama och Julkunen poängterar att de gränsöverskridande rollerna verkligen kräver att både forskaren och praktikerna upprätthåller en ständig dialog med varandra genom hela forskningsprocessen. Dock behöver ändå poängteras att forskarens roll inom praktikforskningen varierar under forskningens gång. Saurama och Julkunen (2005, 308) konstaterar att trots att forskaren aktivt deltar i arbetet och arbetsgemenskapen under insamlingen av datamaterialet så förändras forskarens roll till en mer objektiv roll när datamaterialet analyseras.

Inom praktikforskning formar kunskapen och sättet att nå ny kunskap en helhet som inkluderar både arbetsfältet och akademien samt forskaren och praktiker (Saurama och Julkunen 2009, 311). Saurama och Julkunen (2009, 310) påpekar att praktikforskning inte kräver endast ett aktivt deltagande och en ständig dialog utan även mod, entusiasm och kreativitet av alla berörda aktörer. Forskningspraktik kan vara krävande och utmanande för både forskaren och praktikerna. Samtidigt kan forskningspraktik inom socialt arbete bidra till nya upptäckter som gynnar forskaren, praktikern och klienten.

2.2. Handlingsmiljön

Raseborg ligger i sydvästra Finland och grundades år 2009. Staden är en sammanslagning av Ekenäs, Karis och Pojo. Invånarantalet är ungefär 29 000 varav majoriteten är svenskspråkiga (www.raseborg.fi). I likhet med övriga Finland så har antalet invandrare i Raseborg ökat med snabb takt sedan 1990-talet. De senaste åren har antalet personer som invandrat till regionen varit kring hundra personer per år, och antalet invandrare per år förväntas vara på samma nivå de kommande

åren. År 2012 beräknar man att invandrarna utgjorde cirka tre procent av Raseborgs totala befolkning. Den största delen av invandrarna i Raseborg kommer från Sverige och har flyttat till Raseborg av familjerelaterade orsaker. Den näst största invandrargruppen i Raseborg är invandrare från Ryssland eller forna Sovjetunionen, dessa invandrare kommer också framför allt av familjerelaterade orsaker eller som återinvandrare. Den tredje största gruppen bland invandrarna är flyktingar främst från Irak, Iran och Burma. Dessutom finns det en liten grupp arbetskraftsinvandrare i Raseborg som kommit för att antingen studera eller arbeta. Invandrarna i Raseborg representerar sammanlagt mer än 70 olika nationaliteter. (Integration för ett mångkulturellt Västra Nyland 2012, 6-7.)

En av de mest centrala aktörerna som arbetar med invandrare i Raseborg är Västra Nylands invandartjänst. Västra Nylands invandartjänst, ofta kallad invandrarbyrå, är verksam i hela Raseborg och samarbetar dessutom med Hangö. Invandrarbyrå har sitt huvudkontor i Ekenäs centrum. Utöver huvudkontoret så har invandrarbyrå även mottagningspunkter i Karis och i Hangö (Integration för ett mångkulturellt Västra Nyland 2012, 11-18). På invandrarbyrå finns sex anställda, en invandrarkoordinator och fem invandrarhandledare samt för tillfället två projektarbetare som är anställd i och med ”Delaktig i Finland”-projektet som är ett nationellt projekt som avslutas under våren 2013. Syftet med Delaktig i Finland projektet i Raseborg är att främja invandrares färdigheter för arbetslivet och utveckla mångfalden i arbetslivet (Arbets- och Näringsministeriet, 2012). Invandrarbyrå har dessutom ett tätt samarbete med andra aktörer i Raseborg vars arbete berör integration och invandring. Viktiga aktörer i integrationsarbetet i Raseborg är bland annat Folkpensionsanstalten (FPA), Arbets- och näringsbyrå (arbetskraftsbyrå), sysselsättningsavdelningen i Raseborg, social- och hälsovårdstjänster, dagvård och skola, Närings-, Trafik- och Miljöcentralen (NTM-central), samt tredje sektorn. (Integration för ett mångkulturellt Västra Nyland 2012, 11-18.)

Till invandrarbyråns uppgifter hör bland annat att följa med hur integreringen av Raseborgs invandrare genomförs, koordinera samarbetet mellan de myndigheter som arbetar med invandrare och tolkverksamheten samt planera mottagande av nya flyktingar samt bevaka att invandrarna behandlas likvärdigt av andra myndigheter. Invandrarbyrå erbjuder dessutom en mängd individuella tjänster för invandrare, exempelvis kan invandrarbyrå ge råd och vägledning i frågor som berör integration samt ge information om service och tjänster som invandrarna är berättigade till. Målet för invandrarbyrå är att varje ny invandrare som kommer till Raseborg ska, oberoende av ankomstorsak, komma i kontakt med invandrarbyrå. Invandrarbyrås personal gör upp en

inledande kartläggning tillsammans med invandraren i vilken invandrarens situation och eventuella behov av stöd från invandrarbyrån och/eller andra aktörer i Raseborg utreds. En grundläggande princip för invandrarbyrån i Raseborg är att invandraren får upprätthålla kontakten till invandrarbyrån så länge hon/han önskar och anser sig ha nytta av kontakten. (Integration för ett mångkulturellt Västra Nyland 2012, 8-10.)

En annan central aktör i integrationsarbetet i Raseborg är Arbets- och näringsbyrån, mera känd som arbetskraftsbyrån. Arbets- och näringsbyrån spelar en viktig roll i främjandet av invandrades integrering till arbetsmarknaden. En invandrare som kommer till Västra Nyland och är arbetslös ska anmäla sig som arbetslös arbetssökande till Arbets- och näringsbyrån. Antalet arbetssökande invandrare har ökat på flera håll i landet. I Raseborg, Ingå och Hangö var antalet arbetssökande med invandrarbakgrund 172 personer i juni 2012. Efter att invandraren kommit i kontakt med Arbets- och näringsbyrån, invandrarbyrån eller socialbyrån görs en integrationsplan i vilken det ofta ingår någon av Arbets- och näringsbyråns arbetspolitiska kurser. Arbets- och näringsbyrån köper tjänster från skolinstitutioner som kurser i finska och svenska, yrkesinriktade kurser och förberedande utbildning. Arbets- och näringsbyrån kan också stöda vägen till arbetslivet genom att ordna arbetspraktik på olika arbetsplatser. Tanken med Arbets- och näringsbyråns arbetspolitiska kurser är att invandraren både ska få möjligheten att lära sig finska eller svenska och dessutom få introduceras till det finländska samhället och arbetsmarknaden. Förutom koordineringen av de arbetspolitiska kurserna så ansvarar även invandrarbyrån för att informera invandraren om arbetsmarknaden och lediga arbetsplatser. (Integration för ett mångkulturellt Västra Nyland 2012, 12.)

Sysselsättningsavdelningen i Raseborg erbjuder tjänster till arbetslösa kommuninvånare. Det finns en ungdomsenhet och en vuxenenhet för långtidsarbetslösa. Målet med verksamheten är att förhindra utslagning och förbättra möjligheterna för klienten att komma ut på arbetsmarknaden. I arbetet med arbetslösa ungdomar är det viktigt att aktivera, stöda och handleda med tanke på framtida studier och/eller yrkesval. Sysselsättningsavdelningen erbjuder kurser, arbetsprövning och arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte för att aktivera klienterna och för att få dem närmare arbetslivet. Många av Raseborgs sysselsättningsavdelnings klienter är invandrare och några av dem fungerade som informanter i vår forskning. (Integration för ett mångkulturellt Västra Nyland 2012, 14.)

2.3. Vår egen forskningsprocess

Vår egen praktikforskning startade med en förfrågan från invandrarbyrån i Raseborg.

Invandrarbyrån har tidigare haft praktikforskare (se Stagnäs 2012) på sin arbetsplats och har även aktivt deltagit i olika utvecklingsprojekt kring invandring exempelvis det ovan nämnda Delaktig i Finland projektet. Hösten 2012 efterlyste invandrarbyrån en eller flera praktikforskare som ville fördjupa sig i arbetslöshetsproblematiken bland invandrare i Raseborg. Vi var båda sedan tidigare intresserade av invandringsfrågor och anmälde genast vårt intresse till invandrarbyrån och då körde samarbetet igång.

Invandrarbyråns ursprungliga önskan var att genomföra en mera djupgående praktikforskning kring arbetslöshet med utgångspunkt från invandrarnas egen synvinkel. Invandrarbyrån var speciellt intresserad av de invandrare som kan definieras som långtidsarbetslösa det vill säga personer som varit arbetslösa i minst 12 månader eller som endast haft snuttjobb under en längre period (Arbets- och Näringsministeriet 2012). På invandrarbyrån menade man att det fanns en grupp invandrare som har genomfört sin integrationsplan och aktivt deltagit i olika arbetspolitiska kurser men ändå inte kommit in på arbetsmarknaden. Från invandrarbyråns sida var man speciellt intresserad av hur de kunde utveckla sitt arbete med denna grupp av invandrare.

Vi var också intresserade av de långtidsarbetslösa invandrarna men ansåg att de per definition kan vara svåra att hitta. Exempelvis kan en invandrare mycket väl vara arbetslös på pappret men i själva verket ha arbetat svart i flera år, vilket gör det klart mera problematiskt för oss att definiera vem som verkligen kan räknas som arbetslös. Istället kom vi fram till att vi kan fokusera på invandrare vars integrationsplan har gått ut och som dessutom själva anser sig ha erfarenheter av längre perioder av arbetslöshet. På så sätt kunde vi fånga in en grupp invandrare som på något sätt finns utanför det egentliga integrationsarbetet men som ändå kunde tänkas ha behov av någon form av service.

Till en början var vi intresserade av arbetslösheten som fenomen i största allmänhet. Vi både läste och diskuterade aktivt med så många aktörer som möjligt om invandrares arbetslöshet i Raseborg. Vi var intresserade av allt såsom statistik, trender, orsaker, upplevelser och framtidsutsikter. Efter en tid började vi märka att vår nyfikenhet koncentrerades mot frågor kring hur invandrare kunde

hitta lönearbete efter en tid av arbetslöshet. Vi blev helt enkelt intresserade av riktningen, det vill säga den arbetslöse invandrarens väg *till* arbetsmarknaden. Med vår nya fokusering blev mötena med aktörerna en metod för att samla in bakgrundsinformation kring hur aktörerna uppfattar att invandrarens väg till arbetsmarknaden ska se ut. Samtidigt blev huvudmålet med hela forskningen att ta reda på hur invandrarna själva uppfattar att vägen till arbetsmarknaden ser eller borde se ut.

Vi och personalen på invandrarbyrån konstaterade snabbt att vårt intresseområde var både komplext och känsligt vilket krävde att vi noga övervägde vårt metodval. Vårt förslag var att bjuda in de tänkta informanterna till ett antal fokusgruppsamtal. Vi tänkte att fokusgruppen kunde skapa en bekväm miljö för invandrarna där de fritt kunde dela både gemensamma erfarenheter och nya idéer. Väl medveten om att fokusgruppen kan resultera i att en del röster inte hörs valde vi att använda oss av fokusgruppen som metod eftersom vi ansåg att fördelarna vägde tyngre.

Den största utmaningen under hela forskningsprocessen har varit att hitta informanter. Trots att både invandrarbyrån, arbets- och näringsbyrån och sysselsättningsbyrån hade många lämpliga informanter så hade vi stora svårigheter att få ihop informanter till våra fokusgrupper. De flesta av invandrarna hade endast ett telefonnummer i sina kontaktuppgifter som ofta var ur funktion. Flera av de invandrare som vi lyckades få tag på per telefon ville inte vara med, orkade inte vara med eller kom inte trots att de lovat att komma. Efter mycket kämpande lyckades vi till sist samla ihop informanter till två fokusgrupper och en enskild intervju. Läs mer om fokusgrupperna i kapitel 6.

Efter att vi genomfört våra fokusgruppsamtal och analyserat dem ville vi återknyta våra resultat till det dagliga integrationsarbetet i Raseborg. Vi bad de aktörer som vi samarbetat med att läsa igenom vår analys och skriva ner egna reaktioner och eventuella reflektioner kring hur resultaten eventuellt kunde påverka deras arbete med invandrare. Läs mera om aktörernas reflektioner i den avslutande diskussionen i kapitel 8.

3. Teoretisk referensram och centrala begrepp

I vår studie använder vi oss av teorier kring socialt kapital, humankapital och kulturellt kapital. Dessa är alla icke-materiella kapitalformer, alltså sådana som inte kan mätas eller räknas så som till exempel pengar men som kan antas ha stor betydelse för den enskilda invandrarens möjligheter att hitta lönearbete. Nedan presenterar vi hur det sociala-, humana- och kulturella kapitalet formar den enskilda individens möjligheter att hitta lönearbete för att trygga sin inkomst. Vidare presenterar vi även de begrepp som är centrala för studien nämligen invandrare, integration och integrationstid.

3.1. Socialt kapital

Diskussionen kring socialt kapital ökade kraftigt på 1990-talet. Pionjärerna kring teorin om socialt kapital är Coleman, Bourdieu och Putnam. (Rønning & Starrin 2011, 25.) Coleman utgår från att människor inte agerar oberoende av varandra. Han anser att människan är totalt beroende av andra människor (Rothstein, 2002, 309). Socialt kapital uppkommer enligt honom från sociala relationer som en oavsiktlig konsekvens av individernas handlingar. Bourdieu har en lite liknande beskrivning av begreppet som Coleman. Bourdieu förklarar socialt kapital som en individs eller en grupp resultat av sociala investeringar som ger hållbara relationer men som också kräver kontinuerliga insatser. (Rønning & Starrin 2011, 28-30.) Både Coleman och Bourdieu konstaterar att det finns en koppling mellan socialt och ekonomiskt kapital. De framhäver att de sociala relationerna som det sociala kapitalet bygger på kan ha en ekonomisk betydelse men också att de sociala relationerna i viss mån kan bero på den ekonomiska statusen. Bourdieu nämner också att det kulturella kapitalet kan ha ett inflytande på det sociala kapitalet. (Field 2003, 13-40.) Medan både Bourdieu och Coleman redogör för begreppet på individnivå så har Putnam tagit en annan riktning och beskriver hur socialt kapital tar sig i uttryck på makronivå. Putnam förklarar begreppet som ett band mellan individer och genom detta band uppstår samhörighet, pålitlighet och förtroende vilket sedan i sin tur gynnar både individen och samhället. Det vill säga individen agerar inte bara för sitt eget bästa men också för dem som individen har bundit starka band med. På detta sätt bildas ett kollektivt agerande. (Putnam 2000, 18–22.)

Vid analysen av individers sociala kapital är det bra att vara medveten om att det förekommer i olika former. Den vanligaste indelningen av socialt kapital är utgående från hur det är uppbyggt, t.ex. formellt och informellt eller tätt och tunt socialt kapital. (Rønning & Starrin 2011, 33-35.)

Formellt socialt kapital styrs av bestämmelser, reguljära möten och regler. Medan informellt socialt kapital är mera frivilligt och flexibelt, grundar sig på till exempel familj och intressegrupper. (Putnam 2000, 22.) Det täta och tunna kapitalet kan i sin tur förklaras på basen av de sociala relationernas styrka. Det täta sociala kapitalet baserar sig på att nära kontakt med andra individer. De flesta individernas täta sociala kapital uppstår från närmaste familjemedlemmarna och nära vänner. Medan det tunna kapitalet innefattar de enskilda individernas kontakter utanför det täta nätverket. De enskilda individernas svaga band till personer utanför det täta nätverket kan till exempel ha en positiv inverkan genom att medföra arbetsmöjligheter för de övriga individerna inom det täta nätverket (Rønning & Starrin 2011, 35-36).

En hel del kritik har riktats mot Coleman, Bourdieu och Putnams ställning till socialt kapital och vi har valt att presentera två kritiska inblickarna som är aktuella i synnerhet med tanke på vår studie. För det första har forskarna inte tagit ställning till könets roll trots att det i många tidigare studier framkommit att kvinnor och män formar sitt sociala kapital på olika sätt. Den andra kritiken är att de underskattar sociala kapitalets negativa sidor, det vill säga hur det sociala kapitalet kan påverka en individ eller en grupp på ett negativt sätt. (Field 2003, 41-42.) Trots detta har ändå både positiva och negativa sidorna fått uppmärksamhet i senare forskning. Bland annat Rønning och Starrin tar upp både styrkor och svagheter i invandrarnas sociala kapital. De konstaterar att invandrare ofta bygger upp sitt sociala nätverk tillsammans med andra individer från samma land. Det kan ses som en styrka att ha kontakt med personer som är av samma ursprung för att få stöd, för att känna samhörighet och för att uppehålla den egna kulturella identiteten. Kontakten till andra invandrare kan spela en viktig roll i integrationen och i anpassandet till det nya samhället. Bland annat utgående från dessa engagemang skapar invandrare socialt kapital. (Rønning & Starrin 2011, 211, 221-222.)

Vidare skriver forskarna Rønning och Starrin att det också kan finnas risker med grupper som har väldigt starkt sammanbindande socialt kapital. Det kan leda till att invandrargrupperna med stark samhörighet isolerar sig från övriga samhället. Det finns också en risk att grupperna etablerar normer som strider mot det övriga samhällets värderingar eller regler. Socialt kapital är ändå viktigt då man arbetar med att integrera invandrare eftersom det är ett sätt att skapa förutsättningar för invandraren att kunna försörja sig själv och att ha makt över sin egen situation. (Rønning & Starrin 2011, 221-222.)

3.2. Humankapital

Humankapital handlar om värdet av individens individuella förmågor medan socialt kapital syftar på värdet av de sociala kontakterna och relationerna. Becker och Schultz utvecklade begreppet ”human capital” på 1960 talet, trots att den centrala innebörden har diskuterats innan det av andra forskare. (Nahapiet 2011, 6 och 11.) Rønning och Starrin (2011, 28-29) skriver att humankapital grundar sig på individens utbildning, kompetens och färdigheter. Även om humankapital är en form av icke-materiellt kapital så anser de ändå att kapitalet kan utvecklas till pengar då någon köper en individs kompetens. (Rønning & Starrin 2011, 28-29.) Nahapiet har en lite specifikare definition och menar att denna form av kapital innefattar all kunskap och färdigheter som möjliggör att en individ kan utföra arbete med ekonomiskt värde. Målet är dock inte alltid endast den egna ekonomiska fördelen utan det kan också hända att man söker efter godkännande, status eller makt. Huvudpoängen är ändå att individer investerar medvetet i humankapital med motivet att maximera den egna nyttan. (Nahapiet 2011, 9.) Det humana kapitalet utvecklas och omformas genom hela livet. Man lär sig både genom informellt och formellt lärande. Formellt lärande sker i skolor, andra institutioner och genom deltagande i organiserade projekt medan informellt handlar om allting som sker på arbetet och i vardagen. En individs humankapital kan också sjunka med tiden ifall kunskapen inte används och en del kunskap glöms bort med åldern (The Well-being of Nations: the role of human and social capital 2001, 17-19).

Det finns många försök till att mäta och jämföra olika individers humana kapital. Men det är svårt att mäta eftersom så många olika aspekter måste tas i beaktande. Vanligtvis utgår man från individens utbildning men nackdelen med detta är att utbildningen endast utgör en liten del av det totala humana kapitalet. I utbildningen syns inte individens kunskap som denna fått från informella källor. Utbildning från olika länder kan också vara svåra att jämföra. Sociala nätverk, sociala normer och kulturen påverkar utvecklingen av humankapital. Det finns några viktiga dimensioner som kan tas i beaktande då man granskar en individs humankapital. De kan kategoriseras enligt följande; kommunikations, numeriska, intra-personliga, inter-personliga och övriga färdigheter. Till de övriga färdigheterna hör kunskap som ingår i flera av ovan nämnda kategorier, till exempel tyst kunskap, problemlösning, teknisk kunskap och fysiska egenskaper. (The Well-being of Nations: the role of human and social capital 2001, 17-20)

3.3. Kulturellt kapital

Ännu har det skrivits väldigt lite om kulturellt kapital i tidigare forskning. Men det är någonting som vi ändå anser att är viktigt att lyfta fram då individens ställning på arbetsmarknaden diskuteras. Till det kulturella kapitalet hör bland annat hur man klär sig, vad man äter, hurdan musik man lyssnar på och hurdan sorts konst man föredrar. Det kulturella kapitalet kan förvandlas till en ekonomisk fördel till exempel genom att man klär sig passande till en arbetsintervju. Men det kulturella kapitalet är inte bara viktigt när man ansöker om arbete, det krävs också att man anpassar sig till arbetsplatsens kulturella principer för att kunna avancera inom sin bransch efter att man har blivit anställd. För att ta del av arbetsgemenskapen måste man se ut att höra till den, det räcker det inte att man endast behärskar de språkliga och de yrkesskickliga kraven. (Forsander 2002, 56.)

3.4. Invandrare

I finländsk lagstiftning används begreppet invandrare då det handlar om personer som har flyttat till Finland med tillstånd eller har registrerad uppehållsrätt. Personer med tillstånd att vistas i landet som turister eller jämförbart kortvarigt tillstånd inte räknas som invandrare (L om främjande av integration 1386/2010 3§.). Forsander (2002, 10) definierar invandrare som en person som flyttat till Finland med långvarig avsikt och som varken vid flytten eller tidigare har varit finsk medborgare. Med långvarigt menas i detta sammanhang minst ett år, vilket kräver registrering i befolkningsregistret. Eftersom lagens definition inte är tillräckligt konkret väljer vi att använda begreppet mera i likhet med Forsander det vill säga personer med utländsk härkomst som har kommit till Finland med syftet att stanna.

Begreppet invandrare är ett mycket omdiskuterat begrepp. Franzén diskuterar problemet med att kategorisera människor och hur mycket vikt begreppen vi använder har. Tidigare gick alla utomlands födda individer under benämningen utlänningar. Begreppet utlänningar ansågs småningom vara föråldrat och då blev det allt vanligare att använda begreppet invandrare i stället. Begreppet invandrare ansågs i detta skede som positivare och mer välkomnande. Franzén anser att begreppet invandrare är negativt laddat och att begreppet dessutom har fått ett alldeles för brett användningsområde. Det används inte bara om dem som frivilligt flyttat till ett nytt land utan även om flyktingar, asylsökande och andra generationens invandrare. Nästan alla som inte har ett finländskt ursprung faller under kategorin invandrare. Enligt Franzén är immigrant ett bättre ord.

(Franzén 2001, 16-19.) Forsander tar inte ställning till ifall hon anser det är rätt eller fel att använda ordet invandrare men däremot nämner hon att ordet syftar på kulturell och social olikhet (Forsander 2002, 10). Alla invandrarna som deltog i vår studie använde begreppet utlänning när de hänvisade till sig själv eller till andra personer med utländskt ursprung. Trots kritiken runt begreppet invandrare, har vi valt oss att använda begreppet i denna rapport eftersom begreppet ännu används aktivt inom forskning kring invandring och även i handlingsmiljön Raseborg.

3.5. Integration

Som tidigare nämnts så är integration i Finland starkt kopplat till lönearbete och invandrens relation till arbetsmarknaden (Paananen 2005, 178-179). I Finland har begreppet integration utvecklats under 1990-talet när den invandrapolitiska lagen förbereddes (Paananen, 176-177). Begreppet används mycket inom invandringsforskning men har problematiserats väldigt lite och någon entydig definition finns inte. Gemensamt för de flesta definitionerna är bland annat ökat deltagande och att bli en del av samhället, med andra ord kan man se det som att invandraren förflyttar sig från samhällets utkant närmare mittpunkten (Forsander et al. 2001). Däremot beskrivs integration enligt lagen som ”invandrens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds”. Kommunen, arbets- och näringsbyrån samt andra myndigheter ansvarar för vägledningen av invandrare och integreringsåtgärderna. (L om främjande av integration 1368/2010/ 3§ och 6§.) Till integrationsåtgärder hör integrationsfrämjande utbildning som består av språkkurser, färdigheter i vardagslivet, livskontroll, samhällskunskap, kulturkännedom, beredskap inför studier och arbetslivet samt andra valfria studier. Tarnanen och Suni nämner språkkunskaperna som grunden till hela integrationsprocessen och är en av de avgörande faktorerna för att invandraren skall komma in på arbetsmarknaden. Språket påverkar också invandrens möjlighet till utbildning, service användningen, kontakten till majoritetsbefolkningen och överlag på invandrens välmående. Ändå tycks språkkunskaperna ofta bli rätt så ytliga trots att största delen av den integrationsfrämjande utbildningen fokuserar på språket. (Tarnanen & Suni 2005 9, 20-21.)

3.6. Integrationstid

Integrationstid är ett begrepp som används mycket inom arbetet med invandrare men inom vetenskapen är begreppet så gott som främmande. Med integrationstid syftar vi på den tiden då invandraren har en integrationsplan i kraft. Integrationsplanen är en lagstadgad rättighet och görs upp senast inom tre år från att personen fått ett uppehållstillstånd i Finland. Integrationsplanen är en individuell plan för invandraren som baserar sig på individens egna mål och behov av stöd. Den första integrationsplanen görs för högst ett år framåt varefter den kan uppdateras vid behov. Invandraren är berättigad till en integrationsplan för högst tre år från att den första planen undertecknas. Integrationsplanen kan förlängas från det maximala tre åren till fem år endast om invandraren är i behov av särskilda integrationsfrämjande åtgärder eller ifall integrationsplanen inte har kunnat genomföras på grund av en väl motiverad orsak. (L om främjande av integration 1386/2010 12§.)

4. Tidigare forskning

Syftet med denna forskning är att undersöka vilka möjligheter och utmaningar invandrare i Raseborg kan ha i jakten på lönearbete. Nedan presenteras de faktorer och förklaringsmodeller som ofta lyfts fram inom den finländska integrationsforskningen som centrala i studier av invandrarens arbetsmarknadsrelation.

4.1. Lönearbete – en (o)möjlighet?

Som tidigare konstaterats så definieras lönearbetet och en stabil relation till arbetsmarknaden som invandrarens främsta väg till att integreras in i det finländska samhället (Blomberg et al 2008, 11). Men trots samhällets strävan mot att invandrare ska få en stabil relation till den finländska arbetsmarknaden så har invandrarna i Finland, precis som i övriga västerländska immigrationsstater, en klart svagare relation till arbetsmarknaden än majoritetsbefolkningen (Forsander & Ekholm 2001, 59). I Finland har forskningen kring invandrarers ofta svaga relation till arbetsmarknaden och orsakerna till den ökat under 2000-talet. Joronen (2005, 60-62) konstaterar i sin jämförelse mellan invandrare och majoritetsbefolkningen att invandrare klart oftare har visstids- eller deltidsanställningar och att invandrare dessutom är överrepresenterade bland alla arbetslösa i hela Finland. Både Forsander (2001, 29) och Joronen (2005, 67) har i sina forskningar konstaterat att ankomstorsaken inverkar starkt på risken att drabbas av arbetslöshet bland invandrare. De invandrare som kommit till Finland av andra än arbetsrelaterade orsaker löper en klart större risk att drabbas av arbetslöshet, speciellt stor är arbetslöshetsrisken bland de invandrare som kommit till Finland som flyktingar. Dessutom påverkar även invandrarers språk och utbildning på möjligheterna att få lönearbete. Joronen (2005, 69) konstaterar att de invandrare vars modersmål skiljer sig mycket från finska eller svenska har större svårigheter att hitta lönearbete på den i huvudsak finskspråkiga arbetsmarknaden. Vidare så menar Joronen att de invandrare som saknar utbildning efter grundskolan och de som saknar en utbildning med en finländsk motsvarighet löper en klart större risk att drabbas av arbetslöshet. Heikkilä och Pikkarainen (2007, 10) konstaterar även i sin forskning att invandrarers etniska utseende är en viktig faktor i arbetssökningsprocessen. Invandrare vars etniska utseende påminner mer om majoritetsbefolkningens har även lättare att komma in på arbetsmarknaden än de invandrare vars etniska utseende skiljer sig mycket från majoritetsbefolkningens.

De ovan nämnda faktorerna är främst kopplade till invandraren själv och hans/hennes individuella resurser. Dessa individuella faktorer brukar inom forskningen ofta definieras som individens humana kapital och syftar då främst på individens, i det här fallet invandrarens, språk, utbildning och yrkeserfarenhet (Olli Segendorf 2011, 52). Förutom det humana kapitalet har även många finländska forskare lyft fram det sociala kapitalets inverkan på invandrarens möjlighet att hitta ett lönearbete. Ahmad (2005, 88) ifrågasätter starkt uppfattningen om att man på den finländska arbetsmarknaden prioriterar det humana kapitalet i arbetssökaren. Ahmad menar att den finländska arbetsmarknaden styrs klart mer av arbetssökarens sociala kapital, det vill säga arbetssökarens tidigare sociala nätverk och kunskap om sociokulturella normer. Ahmad (2005, 89) menar att den, ofta omedvetna, starka fokuset på socialt kapital på den finländska arbetsmarknaden försvagar och ibland till och med förhindrar invandrares möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Både det humankapitalet och det sociala kapitalet är förklaringsmodeller på individnivå. En tredje förklaringsmodell till invandrares svaga arbetsmarknadsrelation finns på en institutionell nivå, och handlar om de utmaningar som finns på själva arbetsmarknaden. Ahmad (2005, 88) påpekar att utöver det humana- och sociala kapitalets inverkan behöver vi även beakta faktorer på själva arbetsmarknaden som formar invandrares möjlighet att hitta lönearbete. Ahmad (2005, 87) konstaterar i sin forskning att det finns en del arbetsgivare som är totalt ovilliga till att anställa invandrare vilket främst kunde beskrivas som ett tecken på okunskap eller etnisk diskriminering hos arbetsgivaren. Laurén och Wrede (2010, 181-185) har i sin forskning undersökt institutionell etnisk diskriminering inom äldreården och konstaterar att invandrares arbetsuppgifter, arbetsrutiner och möjligheter till vidareutbildning på arbetsplatsen påverkas av deras etniska ursprung. Laurén och Wrede menar att arbetsgivaren behandlar, medvetet eller omedvetet, sina arbetstagare olika beroende på arbetstagarens etniska ursprung. Trots att det tycks finnas etnisk diskriminering på den finländska arbetsmarknaden poängterar Ahmad (2005, 88) att den finländska arbetsmarknaden inte är stängd för invandrare men att arbetsmarknadsrelaterade faktorer behöver beaktas i studier av invandrares relation till arbetsmarknaden. Vidare påpekar Laurén och Wrede (2010, 189) att det aldrig är tillräckligt att endast beakta de resurser som den enskilda invandraren har och utvärdera möjligheterna att hitta lönearbete enligt dem. Invandrarens individuella resurser lever, enligt Laurén och Wrede, i en ständig växelverkan med arbetsmarknadens praxis. Genom att se på invandrarens relation till arbetsmarknaden som en växelverkan mellan individen och institutionen kan vi bättre förstå vilka möjligheter och utmaningar invandraren möter när hon/han försöker hitta ett lönearbete på den finländska arbetsmarknaden.

5. Praktikforskningens syfte och centrala frågeställning

Syftet med denna praktikforskning är att undersöka de möjligheter och utmaningar arbetslösa invandrare möter när de söker lönearbete i Raseborg. Praktikforskningens syfte och centrala frågeställning har utvecklats i samråd med Västra Nylands Invandartjänst i Raseborg. Målet med praktikforskningen var att ge invandrarna själva en möjlighet att beskriva sin situation som arbetslös i Raseborg. Vi är intresserade av de möjligheter och utmaningar som invandrarna själva anser sig möta när de försöker knyta eller återknyta kontakten till arbetsmarknaden. Dessutom är vi intresserade av hur invandrarna själva upplever sin integrationsprocess i Raseborg, vi vill här ta reda på de styrkor och svagheter invandrarna ser i integrationsarbetet i Raseborg. Våra centrala frågeställningar är:

Vilka möjligheter och utmaningar anser sig invandraren ha när hon/han försöker knyta eller återknyta kontakten till arbetsmarknaden i Raseborg?

Vad anser invandraren kunde förbättras i arbetet med arbetslösa invandrare i Raseborg?

Vi har valt att endast inkludera invandrare som själva är arbetslösa för tillfället eller som har mycket erfarenhet av arbetslöshet. Dessutom har vi begränsat praktikforskningen till att endast gälla första generationens invandrare vars integrationstid gått ut. Vi vill här alltså närmare fokusera på vad som händer med de invandrare som inte längre har en officiell plan för sin integration.

6. Datainsamling och analysmetod

Denna praktikforskning är en kvalitativ studie. För vår materialinsamling har vi använt oss av fokusgruppsamtal och enskilda intervjuer. För analysen har vi använt oss av kvalitativ innehållsanalys. Nedan diskuterar vi definitionen på kvalitativ forskning. Vi fortsätter med att presentera våra insamlingsmetoder och vår analysmetod samt hur de tagit form i vår egen studie. Till sist diskuterar vi studiens validitet och reliabilitet samt etiska aspekter.

6.1. Kvalitativ forskning

Ahrne och Svensson diskuterar i *Handbok i kvalitativa metoder* definitionerna av kvalitativ och kvantitativ forskning samt hur de skiljer sig från varandra. Enligt Ahrne och Svensson har man inom den samhällsvetenskapliga forskningen ofta dragit hårda skiljelinjer mellan kvalitativ och kvantitativ forskning och till och med menat att den ena lämpar sig bättre för samhällsvetenskaplig forskning än den andra. Ahrne och Svensson väljer istället att se den kvalitativa och kvantitativa forskningen som kompletterande och tillägger dessutom att de är endast olika sätt att närma sig ett forskningsproblem. Alternativa begrepp till kvalitativa- och kvantitativa data kunde vara mjuka och hårda data. Men eftersom begreppen kvalitativ- och kvantitativ forskning används flitigt i den internationella forskningen väljer även Ahrne och Svensson att använda dem och förstår då kvalitativ forskning som ett samlingsbegrepp för forskning som använder sig av intervjuer, observationer eller texter för att närma forskningsproblemet. (Ahrne och Svensson 2011, 11.)

Kvalitativ forskning är mycket populär inom samhällsvetenskaplig forskning eftersom forskaren med hjälp av den har möjlighet att studera den betydelse samhällets normer, värderingar och mekanismer har för den enskilda individen (Schreier, 2011, 21). Styrkan med den kvalitativa forskningen är att forskaren har möjlighet att fånga in nyanserna, växelverkan och interaktionen i det fenomen som studeras (Ahrne och Svensson, 2011, 14). Detta innebär även att den kvalitativa forskningen är speciellt starkt knuten till kontexten som forskningen utförs i. Forskaren har här möjlighet att beakta den specifika kontext som informanterna befinner sig i när materialet samlas in och har möjlighet att på djupet analysera hur kontexten inverkar på informanterna och deras svar (Schreier 2011, 23).

6.2. Fokusgruppsamtal

I vår praktikforskning har vi huvudsakligen använt oss av fokusgruppsamtal som datainsamlingsmetod. Fokusgruppsamtal är en tvärvetenskaplig metod och speciellt används för att lyfta fram en grups kollektiva åsikter, värderingar eller kunskap om ett visst samhällsligt fenomen. Traditionellt sett så associeras metoden ofta med marknadsföring där den används för att samla in konsumenters åsikter om olika produkter. Under den senaste tiden har metoden dock blivit allt vanligare även inom socialvetenskaplig forskning (Fontana och Frey, 1994.) Målet med fokusgrupper är att lyssna, samla in information och skapa en bredare förståelse för hur deltagarnas i fokusgruppen tänker kring ett visst fenomen (Kruger & Casey 2000, 4). Fokusgruppsamtalet kan fungera som den enda datainsamlingsmetoden men den kan även kombineras med någon annan kvalitativ eller kvantitativ datainsamlingsmetod. I likhet med övriga intervjumetoder så kan också fokusgruppsamtalen antingen vara ostrukturerade, halvstrukturerade eller helt strukturerade (Punch 2005, 171).

Styrkan med fokusgruppsamtal som metod är först och främst att forskaren har möjlighet att fokusera på ett specifikt intresseområde. Forskaren väljer både deltagarna till fokusgruppen och fokusgruppsamtalens teman enligt forskningens centrala syfte och får på så sätt ett fokuserat urval och material. En annan styrka med fokusgruppen är att den innehåller en ständig interaktion mellan deltagarna och ger på så sätt forskaren möjlighet att observera hur olika åsikter och idéer i samtalen mottas av de övriga deltagarna. Vidare så ger fokusgruppen, precis som andra kvalitativa metoder, ett mer djupgående material. Fokusgruppsamtalens teman berör deltagarna på ett personligt plan och samtalen går ofta på djupet. Målet för forskaren är att skapa och upprätthålla en sådan atmosfär i fokusgruppen där deltagarna upplever att de fritt får välja om de vill dela sina personliga åsikter under samtalets gång. Fokusgruppen är även en speciellt användbar metod när forskaren vill studera åsikterna hos en marginaliserad grupp som kanske inte annars hörs i den samhällsliga debatten. (Stewart et al 2007, 8-12.)

6.3. Fokusgruppsamtalens deltagare och stämning

Vi har använt oss av halvstrukturerade fokusgruppsamtal för att ge en möjlighet åt arbetslösa invandrare i Raseborg att dela med sig av sina uppfattningar om integrationsstödet styrkor och svagheter. Tanken var att ge utrymme åt deltagarna att prata öppet och vår uppgift var snarast att

styra samtalen så att de hölls kvar kring vissa teman. Vi bildade en grupp med endast invandrarmän och en grupp med endast invandrarkvinnor. Tanken bakom könsindelade grupper var att skapa en lättsam stämning så att deltagarna kände att de fritt kan samtala om personliga upplevelser. Kruger och Casey (2000, 73) skriver också att det ibland kan vara bra med könsindelade grupper eftersom männen har benägenhet för att tala mera och med auktoritet ifall de placeras i samma grupp som kvinnor. Vårt syfte var inte att jämföra de manliga och kvinnliga åsikterna, men relevanta könsaspekter kommer ändå att nämnas i analysen. Fokusgruppsamtalen utfördes på svenska vilket förutsatt att deltagarna själva måste anse att de behärskar språket tillräckligt väl för att kunna delta i diskussionerna. Deltagarna till fokusgrupperna kontaktades med hjälp av sysselsättningsbyråns, invandrarbyråns och Arbets- och näringsbyråns register över arbetslösa invandrare. Deltagarna träffade vi först enskilt för att informera dem om forskningens syfte och fokusgruppens funktion. Vi poängterade att forskningen är frivillig och deltagandet kunde avslutas när som helst under hela forskningsprocessen (Bilaga 2).

Vårt mål var att ha mellan fyra och åtta deltagare i varje grupp och att sedan utföra tre stycken fokusgruppsamtal per grupp. Vi fick tag på fyra deltagare till kvinnornas grupp. Alla fyra deltog i de två första samtalen men till det sista samtalet kom endast tre av kvinnorna. Till den manliga fokusgruppen hade vi däremot svårigheter att få tag på lämpliga informanter som var villiga att ställa upp. Vi kontaktade tio män varav endast tre ville delta. En kunde inte delta på grund av otillräckliga språkkunskaper och fem stycken meddelade att de inte ville ställa upp överhuvudtaget. En hade vi inget telefonnummer till så vi skickade ett brev istället och hoppades på att han skulle dyka upp till samtalet. Till de två första fokusgruppsamtalen med männen kom endast två deltagare. Vi valde ändå att utföra fokusgruppsamtalen trots det låga antalet deltagare, vilket också Kruger och Casey (2000, 116) rekommenderar att man skall göra. Till det sista samtalet med männen kom fyra deltagare, det vill säga två nya deltagare. En av de nya deltagarna kom genom snöbollseffekten, alltså han kom tillsammans med en av dem som deltagit de två första gångerna och den andra nya fick vi kontakt med via invandrarbyrån.

Intervjuguidens struktur varierade lite i båda grupperna för att bättre ta hänsyn till gruppdeltagarnas särdrag men samma teman har ändå i stort sett behandlats i båda grupperna trots att ordningsföljden har varierat (Bilaga 1). Eftersom vi strävade till att diskussionerna skulle löpa fritt så har vi också gett utrymme åt deltagarna att själva ta upp teman till diskussion som sedan nödvändigtvis inte diskuterades i den andra gruppen. Vi har delat upp fokusgruppernas tre samtal att innefatta olika teman men samtidigt har vi ändå strävat till att ha största fokus på arbete och arbetslöshet. Det

första fokusgruppsamtalet fokuserade på ankomsten till Finland och det stöd som invandrarna fått i Raseborg. Det andra fokusgruppsamtalet handlade om familjen, fritiden och invandrarnas erfarenheter av arbete och arbetslöshet samt det stöd som funnits tillgängligt. Vid det sista fokusgruppsamtalet diskuterade vi framtiden och om vilket typ av stöd invandrarna anser sig behöva för att knyta/återknyta kontakten till arbetsmarknaden.

Stämningen i den kvinnliga fokusgruppen var till en början lite spänd och en av kvinnorna talade klart mer än alla andra. Många av kvinnorna föredrog att inte delta aktivt i diskussionen trots att vi försökte aktivera alla deltagare. En tydlig förändring i gruppdynamiken märktes under andra mötet, då fler av kvinnorna deltog aktivt och många var ivriga att dela med sig av sina erfarenheter. Det som vi inte hade räknat med trots att vi hade diskuterat enskilt med alla kvinnorna innan första träffen var att alla kvinnors språkkunskaper inte var så starka som vi hade förväntat oss. Det krävdes emellanåt att en av deltagarna tolkade för att alla skulle förstå och ha en möjlighet att delta i diskussionen. Detta gjorde också att diskussionerna blev aningen långsammare och diskussionerna blev lite längre i jämförelse med männens diskussioner. Kvinnorna var också i allmänhet blyga att föra fram sina åsikter och det krävdes tre samtal för att de skulle öppna sig.

Männens fokusgrupp bestod till en början av endast två deltagare men vi anser ändå att vi fick ett väldigt rikt och mångsidigt material av samtalen. Männerna pratade öppet om sina personliga erfarenheter och de inte var blyga med att framföra sina argument, varken med oss eller med varandra. Det skedde inte heller så mycket förändringar i stämningen mellan de två första samtalen eftersom att båda männen verkade trivas i gruppen redan från första början. Under den sista träffen kom det två nya deltagare som också var väldigt öppna och ivriga att tala om sina erfarenheter. Gruppdynamiken ändrades lite under sista samtalet, det blev ett mera levande samtal och alla verkade bekväma med sin roll i gruppen. Alla deltagare i männens fokusgrupp hade bra språkkunskaper trots att det emellanåt krävdes att några av frågorna förtydligades.

6.4. Enskild intervju

Eftersom en deltagare i forskningen inte ville ställa upp i männens fokusgruppsamtal så valde vi att intervjua honom enskilt. Vi ansåg att hans syn på invandrarnas arbetsmöjligheter i Raseborg ändå var viktigt på grund av att männens fokusgrupp hade haft så få deltagare under de två första

samtalen. Den enskilda intervjun gav bra information och fungerade som stöd till åsikterna som uppkom i fokusgruppsamtalen.

Före intervjun bekantade vi oss med det som har skrivits om utförande av enskilda intervjuer. Kvale skriver att i kvalitativa intervjuer produceras kunskap i samspelet mellan intervjuare och den som blir intervjuad. Produktionen av kunskap beror mycket på intervjuarens färdigheter och personliga omdöme speciellt med tanke på ställandet av frågor. För de flesta krävs det mycket övning före man blir en bra intervjuare. Det är också viktigt att känna till det ämne man behandlar för att kunna ställa relevanta följdfrågor. (Kvale 2009, 98.) Vi har följt Kvales råd genom att bekanta oss både med tidigare forskning i ämnet och med Raseborgs invandrararbete för att kunna följa upp svaren. Vid enskilda intervjuer kan det vara bra att intervjuaren är ensam tillsammans med den som blir intervjuad eftersom det kan kännas som ett maktövertagande ifall två intervjuare är på plats och då kan den intervjuade känna sig i underläge (Trost 2005, 45). För att undvika maktövertagande valde vi att endast ha en intervjuare med den enskilda personen.

Den enskilda intervjun baserade sig på en intervjuguide som tog upp alla de centrala teman och de viktigare frågorna som vi hade diskuterat under fokusgruppsamtalen (Bilaga 1). Intervjun gav mycket material som vi hade nytta av i analysen och det gick bra att jämföra den enskilda intervjun med det övriga materialet. Deltagarens språkkunskaper var flytande och han talade öppet om det som frågades efter. Det som bör beaktas är att eftersom den intervjuade var ensam så uppkom en annan form av ärlighet då den intervjuade inte behövde ta någon annans åsikter i beaktande.

6.5. Kvalitativ innehållsanalys

För vår analys har vi använt oss av kvalitativ innehållsanalys. Man skiljer ofta mellan kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys där den kvantitativa innehållsanalysen innebär att forskaren ger lika stort värde åt alla delar i texten och analyserar hur många gånger olika teman och begrepp förekommer i texten medan den kvalitativa innehållsanalysen innebär att forskaren fokuserar på de mest centrala delarna i texten och ger dem speciellt stort värde i analysen (Bergström och Boréus 2000, 45). I den kvalitativa innehållsanalysen finns alltså fokuset på de för forskningen mest centrala delarna i texten. Schreier (2011, 4) poängterar att forskaren som använder sig av den kvalitativa innehållsanalysen aldrig kan inkludera alla centrala delar i texten och utmaningen för

forskaren är därför att med hjälp av en klart avgränsande forskningsfråga kunna bestämma vilka delar av texten som är centrala och ska inkluderas i analysen.

Styrkan med den kvalitativa innehållsanalysen är enligt Schreier (2011, 3), att forskaren har möjligheten att analysera även mycket stora material. För att kunna analysera stora material är det grundläggande att forskaren arbetar systematiskt genom hela analysprocessen. Schreier (2011, 6) konstaterar att den kvalitativa innehållsanalysen innehåller tydliga etapper från att bestämma forskningsfrågan och materialet till att utveckla ett hållbart system för kodningen av materialet och till att utvärdera och presentera resultatet från analysen. Samtidigt som alla etapper görs var för sig så är olika beslut i tidigare etapper avgörande för fortsättningen av analysprocessen. Därför behöver forskaren vara medveten om hur hon/han själv aktivt styr hela analysprocessen genom sina beslut och på så sätt även styr det slutliga resultatet.

6.6. Validitet och reliabilitet

Validitet inom kvalitativ forskning innebär ofta att forskaren kan bevisa att studien mäter det som avses medan reliabilitet innebär att resultatet är pålitligt. Schreier konstaterar att validiteten i en kvalitativ innehållsanalys är mycket komplex. Vi har tagit i beaktande både materialinsamlingsskedet samt analysprocessen när vi utvärderar studiens validitet och reliabilitet. Vi har bland annat reflekterat över problem som uppstod i och med att deltagarnas modersmål inte är svenska. Ibland svarade inte deltagarna på frågan som ställdes vilket vi antar att kan ha berott på att de inte ville svara på frågan eller på att de inte förstod vad vi var ute efter. Några gånger upplevde vi att de kanske missförstod frågan och ifall det blev oklart om de verkligen förstod vår fråga eller inte så valde vi att inte använda svaret i analysen. Deltagarna bad oss flera gånger att ge exempel då de inte var säkra om de förstod vår fråga vilket ledde i sin tur att svaren blev påverkade av våra exempel. Dessutom måste det beaktas i utvärderingen av validiteten att innehållet i de deltagares yttranden som översattes av andra deltagare kan ha påverkats i och med översättningen.

Ett annat problem som uppstod under forskningsprocessen som kan ha påverkat våra resultat är att flera av männen som vi kontaktade valde att inte delta i forskningen. Några av männen meddelade redan vid första kontakten att de inte var intresserade av att delta eller så kom de inte till samtalstillfällena trots överenskommelse. Det här ledde till att antalet deltagare i männens grupp inte uppfyllde kriterierna för en fokusgrupp. Bortfallet kan ha påverkat praktikforskningens resultat

bland annat genom en del åsikter och synpunkter inte alls kom fram i intervjuerna. En orsak till att bortfallet var så stort tror vi att delvis kan bero på att forskningen utfördes med hjälp av gruppsamtal och temat kan anses som för känsligt för att behandlas i en grupp. Av kvinnorna var det endast en som valde att inte delta av de som blivit tillfrågad och en av deltagare uteblev från den sista intervjun.

Schreider menar att för att mäta validiteten är forskaren också tvungen att kontrollera att kodningen i analysprocessen är valid. Detta innebär att forskaren både behöver se över att kodningen verkligen motsvarar de centrala delarna i materialet. Dessutom bör forskaren kontrollera att ingen av kodningarna i materialet är mycket överrepresenterad. Om så är fallet finns det skäl att kontrollera om denna kodning kanske innehåller ytterligare underkategorier. Ett tredje sätt att stärka validiteten är att kontrollera att kodningarna varken är för abstrakta eller för konkreta. Risken är att kodningarna är för abstrakta och detta kan forskaren undvika genom att fråga sig om samma resultat kunde nås med en kvantitativ metod, om svaret är ja kan forskaren gå tillbaka till sitt material och skapa kodningar som är mer konkreta. I vår egen studie har vi valt att tillsammans utvecklat våra kodningar för att försäkra oss om att de både presenterar materialets centrala delar och varken är för konkreta eller abstrakta. Vidare har vi kontrollerat att ingen av kodningarna är kraftigt överrepresenterade vilket inte var fallet. (Schreier, 2011, 186.)

Enligt Schreier är det ofta något lättare att testa reliabiliteten än validiteten i den kvalitativa innehållsanalysen. Schreier rekommenderar speciellt att materialet koda två gånger för att stärka reliabiliteten. Antingen kan forskaren först koda sitt material och sedan koda materialet en gång till minst fjorton dagar efter den första kodningen. Forskaren kan även be någon annan att koda materialet för att på så sätt kontrollera om de olika kodningarna motsvarar varandra. Vi har valt att koda vårt material två gånger, en gång vardera, för att försäkra oss om att våra kodningar överensstämmer. Våra kodningar överensstämde relativt bra vilket stärker reliabiliteten i vår analys. (Schreier 2011, 166.)

6.7. Etiska reflektioner

Hela vår praktikforskning har kantats av etiska reflektioner och frågeställningar. God forskning bör vara etiskt välgrundad i alla skeden, från planeringen till presentationen (Tuomi 2009 & Sarajärvi 78). Vår insamlingsmetod, fokusgruppsamtal, kräver i sig etiska reflektioner. För att skydda

deltagarna och det de delat i fokusgruppsamtalen har vi valt att träffa dem alla i enskilt innan själva samtalet. På den enskilda träffen har vi informerat deltagaren om forskningen och dess syfte. Under den enskilda träffen har vi noggrant gått igenom hur forskningen ser ut helt praktiskt och informerat deltagaren om deltagande är helt frivilligt. Vi har även bett deltagaren att skriva under ett informerat samtycke för att garantera deltagaren om att vi inte missbrukar hans/hennes uppgifter (Ahrne & Svensson 2011, 31).

Vår egen förhoppning var att fokusgruppsamtalen skulle ge deltagarna en möjlighet att dela sina tankar med andra invandrare i liknande livssituation och på sätt känna sig bekväma och kanske till och med finna stöd hos de andra deltagarna. Samtidigt kan fokusgruppsamtal leda till att deltagarna blir för öppna och delar sådant som varken de själva eller forskaren är beredda på (Hennink, 2007, 33). Utmaningen med när deltagare delar med sig av, för dem, känslig information är att vi som forskare har svårigheter med att garantera att informationen inte sprids. Själva har vi lovat hålla tystnadsplikten men vi har tyvärr ingen skriftlig garanti för att de övriga deltagarna inte berättar vidare det som sagts i samtalen. En annan utmaning med fokusgruppsamtalen var att de alla gick på svenska trots att ingen av våra deltagare talade svenska som modersmål. Språkkunskaperna var mycket varierande bland våra deltagare och vi kan inte garantera att alla förstod alla frågor och alla fick då inte heller chansen att besvara frågor som eventuellt kunde ha varit viktiga för dem. Dessutom var deltagarnas uttrycksförmåga begränsad vilket antagligen medförde att de ofta var tvungna att förenkla komplexa erfarenheter eller åsikter på grund av sina otillräckliga språkkunskaper. Denna språkaspekt har medfört att vi vid flera tillfällen under samtalens gång fått hjälpa våra deltagare att hitta de ord de sökt. Dessutom har språkaspekten lett till att vi i vår analys varit tvungna att delvis omformulera ofullständiga meningar till mera fullständiga meningar för att göra resultattexten mera lättförståelig. Vi har ändå gjort vårt bästa för att inte förvränga den mening som deltagaren velat framföra.

Etiken måst även beaktas när intervjuerna genomförts och materialet analyseras. För oss har det varit speciellt viktigt att lyfta fram det som deltagarna verkligen menar (Hennink 2007, 35). Vi har även reflekterat över hur vi kan presentera relevant resultat utan att blotta våra deltagares identitet (Hennink 2007, 40). Detta har varit speciellt utmanande eftersom Raseborg ändå är en liten stad och antalet invandrare som dessutom är arbetslösa är mycket få. Ofta räcker det med att en hobby, arbetsplats eller familjeförhållande är känt för att den lokala befolkningen ska kunna känna igen en deltagare. För att skydda våra deltagare har vi valt att inte nämna deras namn och dessutom förvränga information som ålder, antal barn, hemland, utbildning och tidigare arbetsplatser. Vi är

ändå medvetna om att det tyvärr är omöjligt för oss att garantera att våra deltagare inte känns igen i rapporten.

7. Resultat

Nedan presenterar vi våra centrala resultat från vår analys av samtalen med invandrare i Raseborg. I analysen har vi varit speciellt intresserade av de faktorer som enligt deltagarna kan förbättra eller försvaga deras möjligheter att hitta lönearbete. Fokus i analysen har alltså funnits på de individuella faktorer som lyfts fram av deltagarna. Samtidigt är vi medvetna om att en ensidig fokus på endast individuella faktorer visar en mycket förenklad bild av invandrarnas verkliga möjligheter och utmaningar på arbetsmarknaden. En mer heltäckande analys borde även innehålla strukturella och institutionella faktorer samt en reflektion över hur dessa faktorer fungerar i växelverkan i den enskilda invandrarens liv (Laurén och Wrede 2010, 189). Utan att här gå närmare in på varken strukturella eller institutionella faktorer så kan nämnas att deltagarna själva lyft fram dem i samtalen vid flera tillfällen. En ofta förekommande strukturell faktor i samtalen är tillgången på arbete, och flera av deltagarna påpekar att det för tillfället inte finns arbete i Raseborg.

”Ja, det är svårt att hitta jobb, det finns inte jobb.” (K2)

I vårt resultat har vi, som sagt, ändå valt att endast fokusera på de individuella faktorer som deltagarna samtalat om. Vi har valt att kategorisera de individuella faktorerna i enlighet med vår teoretiska referens i kategorierna socialt kapital, humankapital och kulturellt kapital. Dessa huvudkategorier har vi vidare delat upp i underkategorier enligt de teman som deltagarna lyft fram.

7.1. Socialt kapital

7.1.1. Familj

Alla deltagare anser att familjen har en stor betydelse men få av dem ser familjen som ett hinder för att delta på arbetsmarknaden. De flesta anser att de hinner med både familjen och arbete. De deltagare som säger att det kan vara utmanande att kombinera familj och arbete är kvinnor som haft svårigheter att delta i kurser speciellt när barnen varit små. Nedan framkommer hur en av deltagarna säger att hon inte går på kurser och en annan av deltagarna förklarar att orsaken är att hon fött och uppfostrat barn.

”Jag går inte så mycket på kurs” (K2)

”När hon har fått bebis så måste hon vara hemma typ två eller tre år sen kommer det följande och sen igen” (K3)

När vi diskuterar möjligheten till heltidsarbete kommer det upp flera olika åsikter. Alla männen påpekar att det har tid och möjlighet att arbeta heltid medan en del av kvinnorna anser att de inte har möjlighet att arbeta heltid eftersom de behövs i hemmet. En av kvinnorna tycker dessutom att eftersom hennes man arbetar så är hennes uppgift är att ta hand om hemmet. En annan av kvinnorna är av den motsatta åsikten och säger att hon hellre skulle arbeta än att vara hemma.

”Ibland är jag trött. Några dagar på verkstaden, det räcker. Att köra barnen och mannen på jobb, laga mat, städa, det är svårt för mig [...]det är mycket jobb.” (K2)

Alla deltagare som har barn som ännu bor hemma sade att de inte kan tänka sig flytta bort från Raseborg trots bättre arbetsmöjligheter någon annanstans. De tycker att det viktigaste är att familjen håller ihop och påpekar att deras barn inte vill flytta ifrån sin skola och sina vänner. Delvis vill deltagarna också bo kvar eftersom de anser att det är tryggt för barnen att bo i Raseborg. En av deltagarna är starkt av den åsikten att det är viktigt att barnen växer upp i en liten stad.

”Det är bra att bo i Karis för barnen, det finns inte samma problem som i stora städer.” (M2)

De yngre deltagarna som inte har egna barn anser inte familjen som ett hinder för att flytta till en annan ort för att arbeta.

“Var man än är så kan man ha kontakt med familjen.” (M5)

7.1.2. Vänner och övriga kontakter

Alla deltagare anser att kontakterna är värdefulla för att få arbete och därför har vi försökt kartlägga hurdant socialt nätverk invandrarna har för att bättre förstå deltagarnas utgångspunkt för att utveckla kontakter som kan leda till anställning. Deltagarna tog ständigt upp hur viktigt det är att ha kontakter. Speciellt i Raseborg, som är en liten stad, behöver man kontakter för att få arbete.

*”Till exempel i Raseborg, om du har bra kontakter får du lättare jobb när det är en så liten stad”
(M4)*

”Joo, om du inte har kontakter så får du aldrig jobb” (M1)

Flera av deltagarna hade mycket kontakt till andra invandrare och har även fått arbete via dessa kontakter. Deltagarna uttrycker dock en viss frustration över att de har så lite kontakt till finländare och då även till den finländska arbetsmarknaden. En deltagare förklarar i följande citat att de flesta invandrare inte har samma möjlighet till anställning som finländare och menar att finländare i allmänhet har ett försprång på arbetsmarknaden.

”Kontakter, många finländare har inte heller utbildning, många har inte, men de tar pappas firma, släktingar, de får lätt. Men vi har inte sådana. Ingen ärver någonting, ingen har firma och sådant där.” (M1)

Orsaken till att deltagarna främst umgås med andra invandrare framom finländare förklarar en av deltagarna med att invandrare helt enkelt förstår varandra bättre.

”Vi (invandrare) kommer överens på ett annat sätt, för vi tänker kanske lite annorlunda. Men jag har haft bra (finlands)svenska vänner också.” (M1)

Dessutom anser många av deltagarna att finländare är osociala och svåra att lära känna. Deltagarna menar även att de stora kulturskillnaderna mellan finländare och invandrare bidrar till att det är svårt att knyta kontakter. De deltagare som har finländska vänner har fått dem främst via utbildning eller fritidsaktiveter.

”Jaa, det är klart att om man går i skola såklart, om man har hobby så ännu bättre för att alla har samma hobby och det är lättare att bli vänner och att ta kontakt” (M4)

Flera av deltagarna nämner också att finländares och invandrades fördomar gentemot varandra kan utgöra ett hinder för att knyta kontakter. Deltagarna föreslår att fler gruppdiskussioner kunde ordnas för att ge invandrare och finländare möjligheten att tillsammans diskutera de motsättningar och fördomar som invandrare och finländare möter på arbetsmarknaden och i samhället.

”Men jag tycker till exempel den här diskussionen är ganska bra om det skulle vara finländare och invandrare [...] Så alla ser vet du, ser problemet. Det är kanske då de här rasistiska sakerna minskar, när man diskuterar tillsammans. [...] de som har fördomar mot invandrare eller invandrare som tycker illa om finländare, sen diskuterar man och lyssnar. Det skulle bli mycket bättre, tror jag. Man kommer närmare andra på det sättet.” (M4)

En del av deltagarna tar även upp vänfamiljernas betydelse för att hitta arbete. Deltagaren hade inte själv haft en vänfamilj när han kom till Finland men säger att det skulle ha varit bra med en vänfamilj som känner till det finländska systemet och som kan ge råd om hur han skall gå till väga för att hitta utbildning och arbete.

”Ja vänfamilj. De hjälper med att föreslå. ’Hej, vill du jobba med det här, vill du gå i några svenska kurser eller finska kurser.’ Det är jätte viktigt och när vi kom till Finland hade vi inget sådant.” (M5)

7.1.3. Formellt stöd

Deltagarna blev under samtalens gång tillfrågade vilken form av formellt stöd de behöver för att hitta arbete. Med formellt stöd menas här stöd från exempelvis invandrarbyrån, arbetskraftsbyrån, socialbyrån och sysselsättningsbyrån. Vi var speciellt intresserade av ta reda på vilken roll dessa aktörer har eller borde ha enligt deltagarna. Trots att syftet var att samtala om det stöd som deltagarna behöver för att hitta arbete så tog deltagarna ofta upp hur det formella stödet i Raseborg fungerar i största allmänhet. Detta kan tyda på att det för deltagarna är självklart att arbetssökande invandrare ofta behöver andra former av formellt stöd än endast stöd med att söka arbete. Fokus nedan finns på det stöd deltagarna anser sig behöva för att hitta arbete i Raseborg men vi presenterar även hur detta stöd tangerar andra former av stöd i deltagarnas liv.

Allmänt kan konstateras att kvinnorna verkade ha mera erfarenhet av olika former av formellt stöd än männen. Flera av kvinnorna berättar att de både fått praktikplatser och arbetsplatser via sysselsättningsbyrån eller arbetskraftsbyrån. Kvinnorna visar speciellt stor uppskattning till personalen på sysselsättningsbyrån i Raseborg och säger att de hjälpt dem både med att hitta praktikplatser men även hjälpt dem med annat i livet.

”K3: Alltså Marika (tjänsteman vid sysselsättningsbyrån), hon är mycket bra. Hon hjälper alla mycket. Jättebra.

P1: Hon kan alltså hjälpa till om det är många olika problem? Om det är arbete, familj och så.

K3: Joo, hon hjälper med allt.”

De flesta av männen däremot anser att de inte fått formellt stöd. Männen berättar att de själva söker arbete eftersom att de upplever att det inte är någon idé att söka arbete via Arbetskraftsbyrån som ändå inte har några arbeten att erbjuda.

”P2: Har ni fått, eller från vilka ställen har ni fått hjälp (med att hitta arbete)?

M1: Av ingen säkert...

P2: Har ni kontakt till någon socialarbetare eller...

M1: Dom säger alltid samma sak, de ger någon bransch här och där ”Ring hit och ring dit”. Inte hjälper det. Jag har varit tusen gånger till Arbetskraftsbyrån. Inte finns det något jobb.”

Några av deltagarna anser att det formella stödet är otillräckligt. Dessa deltagare beskriver vikten av ett aktivt formellt stöd som följer upp invandrarens väg in till arbetsmarknaden.

”P1: Behövs det stöd för att söka arbete och utbildning?

M5: Jo det behövs nog. [...] Men, till exempel om tar invandrare hit och vill att invandraren ska jobba och att han ska komma in i samhället så måste man kämpa för att den (invandraren) ska orka. För när man tagit emot dem (invandrarna) så kan man föreslå åt dem, liksom ”Hej, ni kan göra det här och det här, ni kan fara på finska kurser och svenska kurser. [...] Vill du fara på praktik någonstans, eller komma in i jobbsystemet och sådant?” Det tycker jag. Någon måste göra det. Jag vet inte varifrån den där hjälpen kommer men någon måste göra det.”

Dessutom talar flera av deltagarna om att invandrare behöver långsiktigt stöd för att komma in i på arbetsmarknaden och in i samhället. Deltagarna menar här att invandrare behöver både direkt stöd, exempelvis med att få möbler och boende i skick när de kommer till Raseborg, men även fortsatt stöd flera år efter att de kommit till Raseborg. Speciellt en av kvinnorna talar om behovet av fortsatt stöd för invandrare och menar att det är otillräckligt i Raseborg och att hon själv ofta fått agera när det formella stödet inte har haft tid eller resurser. Kvinnan själv anser att det bästa stödet för en invandrare är en kombination av formellt och informellt stöd som pågår en längre tid.

”K3: Ja det är faktiskt så (att det inte finns fortsatt stöd). Alltså det finns så många som kommit för två år sedan och haft mycket problem.

Intervjuare 1: Också redan i början när de kom?

K3: Ja och fortfarande. Att, jag har hjälpt ganska mycket, förklarat och berättat och farit med, men inte hjälper det.

Intervjuare 1: Behöver de hjälp både från både andra invandrare och från socialarbetare?

K3: Ja, det skulle vara mycket bättre.”

7.2. Humankapital

7.2.1. Språk

Ett ofta förekommande tema i samtalen är språk och språkinläringen. Männen har överlag klart bättre språkkunskaper än kvinnorna vilket även behöver beaktas när deras svar tolkas. Gemensamt för alla deltagare är att de anser att språkkunskaper är mycket centrala för att bo och arbeta i Finland.

”Jag har sagt åt så många. Språket är viktigast.” M5

Deltagarna anser att det räcker med kunskaper i svenska för att bo och arbeta i Raseborg men att en eventuell arbetsplats utanför Raseborg kräver kunskaper i finska.

”Om man har bott i Raseborg, inte måste man kunna finska, det är liksom så. Mera om man far till Helsingfors, Åbo eller något annat ställe” K3

De som har kommit till Finland som barn talar näst intill flytande svenska. De har lärt sig svenska i skolan, på gatan och på fritiden och de anser sig ha tillräckliga kunskaper för att klara sig på arbetsmarknaden. De deltagare som kommit till Finland som vuxna däremot uppfattar språket och språkinläringen som mycket utmanande. Bland dem som har kommit till Finland i vuxen ålder har de flesta deltagit i en eller flera språkkurser och beskriver kurserna som bra och nyttiga. Speciellt kvinnorna uttrycker en önskan om att delta i mer språkkurser men menar att det inte finns kurser för dem i Raseborg.

”I2: Skulle ni vilja gå på några kurser eller någon utbildning som skulle kunna leda till arbete?”

K1: Jo, språkkurs [...] Men det finns inte mera språkkurser.”

Utöver språkkurserna så berättar deltagarna att de har kunnat förbättra sina språkkunskaper på praktikplatser och/eller arbetsplatser och menar att det är ett mycket effektivt sätt att lära sig språket.

”Jag lärde mig svenska bara genom att jobba i Sverige” M2

Men språket och då speciellt bristande språkkunskaper har även utgjort ett hinder för flera av deltagarna när de sökt utbildning och arbete. En av deltagarna berättar att han länge varit intresserad av att ansöka till en praktisk utbildning vid en yrkeshögskola. Men att han, på grund av sin otillräckliga skriv- och läsförmåga i svenska, inte klarar inträdesprovet.

”Det (provet) är mycket svårt för mig och jag kan inte klara av det. Det är språket.” M3

Dessutom har flera deltagare upplevt att det inte är någon självklarhet att språkkunskaperna förbättras på arbetsplatsen. En av deltagarna hade hoppats på att aktivt få tala svenska och finska på sin arbetsplats men märkte att arbetsgivaren hade bestämt att invandrare ska arbeta med andra invandrare och finländare ska arbeta med andra finländare. Denna uppdelning resulterade i att deltagaren inte fick möjligheten att förbättra sina språkkunskaper vilket vidare ledde till att han inte kände sig integrerad på arbetsplatsen.

”Men jag blev tvungen att jobba med utländska människor och jag frågade: ’Varför?’ [...] Han (arbetsgivaren) sa: ’Om du vill jobba så då måste du jobba med utländska människor’. [...] Jag tycker det är bättre för människor som kommer från utlandet att de endast jobbar på finska och svenska för att integreras.” M2

7.2.2. Utbildning och arbetsförberedande kurser

Deltagarna har mycket varierande utbildningsbakgrund, en del har inte någon tidigare utbildning medan andra är högutbildade. Ingen av kvinnorna har någon utbildning från varken hemlandet eller från Finland men en av kvinnorna har deltagit i en arbetsförberedande kurs som ordnats av

arbetskraftsbyrån i Raseborg. En del av männen har utbildat sig i hemlandet. Bland de deltagare som kommit till Finland som barn har en fått utbildning i Finland och en annan är för tillfället studerande. Deltagarna anser att arbetsförberedande kurser och utbildning kan vara viktiga för att hitta arbete och många av dem sade att de gärna går en utbildning så länge den är anpassad för dem och deras livsskede. En av deltagarna berättar att hon vill bli närvårdare men vill i så fall utbilda sig med andra vuxna eller andra kvinnor.

”Alla de som sitter i klassen är ungdomar. För mig är det svårt att sitta med dem. Det är lite skamset att sitta med dem. [...] Jaa, det skulle vara mycket bättre om de (studiekompisarna) är i samma ålder eller är kvinnor. Inte bara barn, det är inte roligt.” K3

Dessutom talar även flera av deltagarna om vikten av att kurser och utbildning är på rätt nivå och att de inte är för långa. De menar att alla kurser och all utbildning borde vara anpassad för invandrare så att exempelvis otillräckliga språkkunskaper inte ska vara ett hinder för dem att slutföra utbildningen. Här poängterar de även att det är stora skillnader om invandraren som deltar i kursen eller utbildningen kommit till Finland som barn och är van vid det finländska utbildningssystemet eller om invandraren kommit till Finland som vuxen och inte känner till det finländska utbildningssystemet. De invandrare som kommit till Finland som vuxna behöver enligt deltagarna anpassade kurser och utbildning som är lättare och som gör det möjligt för dem att slutföra dem.

”Så jag tycker att sådana utlänningar som han och han (pekar på två deltagare som kommit till Finland som vuxna) har lite svårare att lära sig, de borde ha kurser på lite lättare nivå, inte som i vanliga skolor. Annars får de inte någon utbildning, de får inte något att lära sig, då bryr de sig inte och tar andra jobb.” M1

Deltagarna poängterar speciellt att det är viktigt att det finns en plan och ett mål med kursen eller utbildningen för att hålla upp motivationen hos invandrarna. Deltagarna menar att det inte är någon idé att gå en kurs eller utbildning om det inte finns någon större helhetsplan för vad den ska leda till.

”Jaa, det måste finnas någon annan plan, det finns så många utlänningar som är arbetslösa. De (personer som arbetar med invandrare) måste tänka, inte bara kurs-praktik-kurs-praktik.” M3

Dessutom lyfter en av deltagarna starkt fram behovet att det finns personer runt invandrarna som motiverar dem. Det är ingen större skillnad vem det är, det kan vara familjemedlem eller någon på socialbyrån. Men det viktiga är att det finns någon som tror på dem och motiverar dem att fortsätta kämpa för att slutföra en kurs eller en utbildning.

”M5: Det är det är det, mina föräldrar har inte blivit peppade och de har inte peppat oss heller. Vi (som har fått utbildning) har peppat varandra.

P1: Det är alltså ingen skillnad varifrån den (motivationen) kommer så länge den kommer?

M5: Ja. Hur ska jag säga. Fortsätt peppa dem.

Trots att utbildningen nog är viktig för att hitta arbete så påpekar ändå flera av deltagarna att den tyvärr aldrig är en garanti för att hitta arbete.

”Jag rekommenderar nog det (att utbilda sig) då har man det undan. Men det finns också så många som har utbildning och som ändå inte har jobb.” M1

7.2.3. Arbetserfarenhet och praktik

Deltagarna diskuterar även i samtalen om tidigare arbetserfarenheter och praktikperioder de haft. Alla kvinnor har varit på någon praktik som ordnats via Arbetskraftsbyrån. Kvinnorna har gjort sina praktiker på daghem, i butiker eller i storkök. En del av kvinnorna har även fått kortare anställningar på sina praktikplatser. Som tidigare nämnts så är alla kvinnorna arbetslösa och har för tillfället sysselsättning på olika verkstäder i Raseborg. Kvinnorna uppfattar själva sin nuvarande sysselsättning som en form av praktik. De flesta av männen har också varit på praktik dessutom har alla män arbetat kortare eller längre perioder och i samtalen pratar de i allmänhet mera om arbetserfarenheter än om praktikerfarenheter. Männen har bland annat praktiserat och arbetat på restaurang, i butik, i fabrik och på dagis. En gemensam åsikt för alla deltagare var att praktik och arbetserfarenhet är viktigt för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Deltagarna menar att praktik och arbetserfarenheter ofta kan öppna dörren till en anställning.

”Ja det (arbetserfarenhet) är viktigt, det är klart det är viktigt. Om du har jobbat på någon annan plats eller om du har varit på praktik och kan visa papper på det så tror jag att du får jobb mycket lättare.” M4

Flera av deltagarna betonar också att den egna inställningen till praktiken är viktig. Deltagarna menar att praktikperioden kan leda till en anställning endast om invandraren själv är aktiv och har positiv inställning till arbetsuppgifterna.

”Alltså det gäller, att om man är och praktiserar på något ställe, att dom (arbetsgivarna) trivs med oss (praktikerna) och att dom ser hur vi är viktiga och duktiga och gör allt möjligt. Man kan inte säga ”Jag vill inte skala, jag vill inte putsa och jag vill inte städa.” K3

Trots att deltagarna överlag har en positiv bild av praktikperioden så talar de även om frustrationen över att lönen är så låg. Speciellt kvinnorna som nu får 9 € per dag för sitt arbete på verkstäderna menar att ingen annan människa skulle vilja jobba för så låg lön. En av kvinnorna beskriver här en dialog hon haft med en av tjänstemännen på Arbetskraftsbyrån.

”Hon sa ’Joo, joo du ska gå till en annan (praktik)plats, jobba 8 timmar för 9 €’. Jag sa ’Gå du och gör samma sak som jag gör för 9 €. Du sitter här på samma plats, lite på datorn och skriver lite och får så mycket pengar. Om jag sitter bredvid dig, får jag då också lika mycket pengar?!’.” K3

Förutom den låga lönen så är även bristen på självbestämmanderätt en faktor som en del av deltagarna lyfter fram. Deltagarna menar att de inte går med på att alltid vara tvungna till att tacka ja till alla praktikplatser och arbetserbjudanden som Arbetskraftsbyrån föreslår. Istället vill deltagarna att den egna kunskapen, utbildningen och arbetserfarenheten beaktas. En av deltagarna menar dessutom att om en arbetslös invandrare inte har möjligheten att välja sin egen praktik- eller arbetsplats kan det leda till att hon/han inte vill arbeta överhuvudtaget.

”M5: Det är så att jag säger ’Hej jag är utbildad till elektriker jag vill inte jobba i trädgård’. Då blir de (tjänstemännen på Arbetskraftsbyrån) lite sura men det måste de förstå. [...] Jag sa åt henne (tjänstemannen på Arbetskraftsbyrån) en gång ’Alltså inte vill jag jobba i en trädgård med någon blomma, att skulle du vilja jobba med något annat? Du vill sitta här’.

P1: Så du menar att man måste få välja.

M5: Ja man måste få välja. Dom kan inte säga så här att om du inte tar det här jobbet så blir du utan pengar. Det tycker jag är jätteviktigt. Då blir den här människan (arbetsökande) så där ’Nå, jag jobbar nog aldrig’.”

7.3. Kulturellt kapital

7.3.1. Arbetskulturen

Alla deltagare talar mycket om vikten av att anpassa sig till den finska kulturen, så länge man inte glömmer bort sin ursprungliga kultur. De anser att man måste lära sig att förstå den finländska kulturen för att bättre kunna ta del av arbetsgemenskapen och för att trivas på arbetsplatserna. Deltagarna talar om att trivseln på arbetsplatsen är grundläggande för att de ska orka arbeta. Ett problem som tas upp av både kvinnorna och männen är att många som de har mött på arbetet är osociala och därför har många också haft svårt att komma in på de finländska arbetsplatserna.

”Det finns flera som vill ha jobb men de kan inte, det är svårt att gå på jobb om de finländska människorna inte har kontakt och inte pratar med mig. Okej jag skall gå på jobb men det känns inte bra.” M3

Överlag tycker alla deltagare att arbetstakten på de finländska arbetsplatserna är klart lugnare än i hemlandet. Deltagarna uppskattar att de på de finländska arbetsplatserna har tid att ta kaffepaus och att chefen är vänlig mot dem. De upplever att det inte är lika stressigt på arbetsplatsen i jämförelse många andra länder.

”Det är ett riktigt fint system, för att jobba. Det finns ingen stress.” M2

Både männen och kvinnorna lyfter fram att enligt deras kultur ska mannen lönearbeta och kvinnan ska ta hand om hemmet. En del av deltagarna berättar att de delvis ändrat sin uppfattning om mannens och kvinnans arbetsuppgifter sedan de kommit till Finland. I samtalen framkommer ändå att många av deltagarna är osäkra på vad den anser om mannens och kvinnans arbetsfördelning i samhället.

”Men det är klart det, varför skall inte, kvinnan skall också jobba men det är lite annat. Nog finns det ju många utländska kvinnor som också jobbar men egentligen är det uppgiften som är så (att kvinnor är hemma och männen försörjer familjen).” M1

7.3.2. Kulturell tillhörighet och etnisk bakgrund

Flera av deltagarna har upplevt diskriminering på grund av deras kulturella tillhörighet eller etniska bakgrund både inom utbildningen, när de sökt arbete och på arbetsplatserna. En deltagare berättar närmare om hur han upplevt diskriminering när han sökt arbete. Han hade klart bättre kvalificeringar och erfarenhet än en annan sökande och blev ändå inte anställd.

”Jag är utbildad och flickan hade bara erfarenhet. Jag hade också erfarenhet [...] Hon hade fått det (arbetet). Det tycker jag är lite rasistisk.” M5

Flera deltagare nämner att få arbetsgivare vill anställa invandrare. Så fort deras etniska bakgrund avslöjas så får de ett nekande svar. Kvinnorna nämner dessutom att om man använder duk så kan det vara svårare att få arbete. Tre av kvinnorna har nyligen börjat använda duk och de har inte personliga erfarenheter av det som ett problem men de antar att det påverkar när de söker arbete.

”Många tycker inte om att utlänningar kommer och jobbar eller så tittar de att om man har duk på sig[...].” K3

Ett annat hinder som nämns är det utländska namnet. Flera av deltagarna har varit med om att arbetsgivaren vid första kontakten varit intresserad men efter att deltagaren presenterat sig så har arbetsgivarens inställning ändrats.

”Joo, det har mycket med det att göra (utländsk namn), mycket, mycket. Jag skulle säga att 50 %, har du utländskt namn så tänker de (arbetsgivarna) på saken.” M1

Kvinnorna berättar att deras religion inte tillåter dem att arbeta på platser som säljer alkohol. De anser att det är accepterat för muslimska män men menar att det är förbjudet för muslimska kvinnor att arbeta med alkohol.

”Att jobba på platser var man skall sälja alkohol. Det är lite svårt för kvinnor.” M3

Diskussionen kring svart arbete skilde sig förvånansvärt mellan kvinnorna och männen. Alla kvinnor är starkt emot svart arbete eftersom det är förbjudet enligt islam. Kvinnorna uppfattar svart

arbete som lögn. Däremot är alla muslimska män villiga att ta emot svart arbete. Endast en av männen, som inte själv är muslim, säger att han inte vill arbeta svart.

”Det (att arbeta svart) blir som att man ljuger.” M1

8. Avslutande diskussion

Nedan följer en diskussion kring praktikforskningens resultat. Här vill gå tillbaka till våra forskningsfrågor och reflektera över vilka möjligheter deltagarna anser sig ha att knyta eller återknyta kontakten till arbetsmarknaden och vad deltagarna tycker att kunde förbättras i arbetet med arbetslösa invandrare i Raseborg. Vi jämför även våra resultat med Stagnäs praktikforskning från 2012. Stagnäs (2012, 31) fokuserade i sin praktikforskning på Irakiers upplevelser av medborgarskap i Raseborg och konstaterar, precis som vi, att arbetslöshet upplevs som ett centralt problem i många invandrares liv. Till sist kommer vi även diskutera hur vår praktikforskningsrapport mottagits av de olika aktörerna som vi arbetat med under praktikforskningens gång.

I vårt resultat har vi kunnat finna både möjligheter och utmaningar som invandrarna själva anser sig ha när de söker lönearbete. En möjlighet som alla deltagarna lyfte fram var familj, vänner och kontakter. Deltagarna ansåg att det sociala nätverket kan både hjälpa dem att få utbildningsplatser och arbetsplatser och dessutom är det sociala nätverket viktigt för att hålla upp motivationen under studiernas eller arbetets gång. Utmaningen här däremot var bristen på ett finländskt socialt nätverk. De flesta deltagarna hade starka kontakter till andra invandrare i och utanför Raseborg medan kontakten till andra finländare var begränsad. Trots att deltagarna inte specifikt nämnde det själva så antar vi att det otillräckliga kontaktnätet till finländare även har begränsat deltagarnas rörlighet på arbetsmarknaden.

Andra kontakter som deltagarna uppfattade som en möjlighet var kontakten till sysselsättningsbyrån i Raseborg. Deltagarna anser att personalen på sysselsättningsbyrån aktivt hjälpt dem att hitta både utbildning och arbetsplatser utan att för den skull ignorera andra former av stöd som deltagarna behövt i olika livsskeden. Sysselsättningsbyrån har kunnat erbjuda en form av stöd som inkluderar hela människan vilket haft ett mycket positivt intryck på deltagarna. Flera av deltagarna, speciellt männen har varit missnöjda med det stöd de fått eller med det stöd som totalt uteblivit från kommunala och statliga aktörer. Männen menade att det inte är någon idé att springa till olika kontor när ingen ändå har någon utbildningsplats eller arbetsplats att erbjuda. Många deltagare poängterade dessutom vikten av det alltid finns en helhetsplan för invandrarens framtid. Deltagarna var inte intresserad av att exempelvis bli rekommenderade en utbildning om de inte fick någon plan för vad nästa steg, efter avklarad utbildning, kunde vara.

En annan central faktor i vårt resultat är språket och språkinläringen. Alla deltagarna ansåg att goda språkkunskaper är grunden för att hitta arbete och för att bo i Finland. Vårt resultat överensstämmer med Stagnäs resultat. Även Stagnäs (2012, 32) konstaterar att de arbetslösa invandrarna i hennes forskning ansåg att deras bristfälliga kunskaper i svenska och finska hindrade dem från att få en arbetsanställning. Våra deltagare hade dock mycket varierande åsikter om språket vilket främst verkade bero på deras egna språkkunskaper. De som själva ansåg sig ha bra kunskaper i svenska, och eventuellt finska, sade att de inte behöver några ytterligare språkkurser och att de har de språkkunskaper som krävs för att komma in på arbetsmarknaden. De deltagare som kunde kommunicera på svenska men inte ansåg sig ha tillräckligt bra språkkunskaper sade sig behöva mer specifikt stöd som exempelvis en språkkurs för att klara inträdesprovet till en utbildning. De deltagare som hade svårt att kommunicera på svenska, främst kvinnorna, ansåg själva att de var i behov av mera språkkurser men att det inte fanns lämpliga kurser för dem. Här kom även en viktig könsaspekt fram nämligen att kvinnorna ofta varit tvungna att avbryta sina språkkurser på grund av att de varit hemma med barnen vilket har resulterat i att kvinnorna inte fick samma chans som männen till regelbunden språkinläring under många års tid.

Flera av deltagarna var även intresserade av att vidareutbilda sig för att på så sätt ha bättre möjligheter på arbetsmarknaden. Förvånande för oss var att många av deltagarna hade inga eller bristfälliga kunskaper om vilka utbildningsmöjligheter som finns i Raseborg. En del av deltagarna hade inte hört om möjligheten att gå en vuxenutbildning och ingen verkade ha hört om möjligheten att göra ett lärdomsavtal och på så sätt kombinera utbildning med arbete. Viktigt för deltagarna var att oberoende om de söker en utbildningsplats eller en arbetsplats så vill de behålla en del av sin självbestämmanderätt. De är öppna för förslag men vill även själva få känna att de får göra egna val när det kommer till utbildning och arbete.

I vårt resultat kom även fram att deltagarna talade mest om sin kulturella tillhörighet och etniska bakgrund som ett problem eller ett hinder på arbetsmarknaden. Flera av deltagarna menade att ett utländskt namn, etnisk tillhörighet och etniskt utseende placerar dem lägre ner på listan bland arbetssökanden. Speciellt kvinnorna sade även att deras kulturella tillhörighet och religion hindrade dem från att ta emot vissa arbeten, exempelvis arbeten som på något sätt hade kontakt med alkohol. Dessutom påpekade även deltagarna att arbetskulturen på de finländska arbetsplatserna skiljer sig mycket från den arbetskultur de är vana vid. Deltagarna menade att den finländska arbetskulturen är snäll men mycket tystlåten. De deltagare som bättre har kunnat vänja sig med den finländska

arbetskulturen har även haft lättare att trivas på arbetet och även haft lättare att hitta nya arbeten. Intressant för oss var att vi i vår analys inte fann att deltagarna skulle ha tagit fram några positiva aspekter med kulturell tillhörighet och etniskt ursprung. Deltagarna själva verkade inte se det som en styrka att de behärskar och har erfarenhet av många olika kulturer och språk. Kanske kulturell mångfald inte ännu uppskattas på de finländska arbetsplatserna?

Slutligen är den stora frågan vad som kan göras härnäst? Frågan är svår och har lika många svar som det finns invandrare. Men vi har under vår praktikforskning med invandrare i Raseborg fått, för oss, nya synvinklar på vad integrationsarbetet kunde innehålla. Ett konstaterade är att mångfalden är stor bland invandrare vilket även behöver synas i arbetet med dem. Ursprungsland, ankomstår och kön är bara några exempel på faktorer som påverkar den enskilda invandrarens möjligheter att hitta lönearbete. Här kunde vi exempelvis stanna upp och fundera över hur vi kunde utveckla möjligheterna för hemmamammor med invandrarbakgrund att lära sig finska och svenska eller hur en invandrare som bott tio år i Finland och är arbetslös kunde få den information hon/han behöver om aktuella utbildningar och kurser. En annan central insikt för oss har varit vikten av att allt stöd ingår i en helhetsplan. Våra deltagare uttryckte ett behov av att arbetslöshet inte separeras från andra delar av livet utan att de i mötet med socialarbetaren även kan diskutera andra aktuella frågor eller problem. Dessutom uttryckte deltagarna en förhoppning om att allt stöd de får vore en del av en större plan. Trots att integrationstiden gått ut för våra deltagare så ville de fortfarande att deras kurser, utbildningar och praktiker skulle ingå i en plan med tydliga mål. Vår tredje insikt handlar om kontakter, respekt och ömsesidig förståelse. Deltagarna ville gärna ha mera finländska vänner men upplevde att det ofta är svårt att knyta kontakter till finländare. Dessutom ville deltagarna ha fler ordnade tillfällen som specifikt var öppna för både invandrare och finländare. Deltagarna ansåg att när invandrare och finländare möts i en avslappnad miljö har de både möjligheter att knyta kontakter och att diskutera de fördomar de bär på gentemot varandra. Vid gemensamma tillfällen kunde både invandrare och finländare få chansen att forma nya personliga uppfattningar om andras möjligheter och utmaningar att arbeta och leva i Raseborg och i Finland.

Invandrarbyrån i Raseborg har tidigare också haft studeranden som utfört sin praktikforskning inom invandrerheten. Personalen på invandrarbyrån har uppgett att studerandearbetena är en viktig källa för den lokala kunskapsproduktionen. Flera aktörer inom invandrararbetet i Raseborg som vi har varit i kontakt med har varit positivt inställda till vår praktikforskning och många har varit intresserade av att få ta del av vår slutliga rapport. Invandrarbyrån i Raseborg utvecklar kontinuerligt sitt dagliga arbete med hjälp av forskningar som görs. Både invandrarbyrån och de

andra aktörerna inom invandrararbetet i Raseborg har påpekat att de hoppas på att ha nytta av praktikforskningsrapportens resultat i det praktiska arbetet.

Litteratur

- Ahmad, A. 2010, ""Voisin tietysti palkata heitä, mutta..." : työmarkkinoiden sosiokulttuurinen sidonnaisuus" in *Vieraita työssä : työelämän etnistyvä eriarvoisuus*, eds. S. Wrede & C. Nordberg, Palmenia Helsinki University Press, Helsinki, pp. 72-92.
- Ahrne, Göran & Svensson, Peter 2011, *Handbok i kvalitativa metoder*, Liber, Malmö.
- Arbets- och näringsministeriet 2010, 15.5.2012-last update, *Invandrare som redan är på arbetsmarknaden och invandrare som snabbt vill in på arbetsmarknaden*.
Available: <http://www.tem.fi/index.phtml?s=4811> [2013, 26.5].
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina cop. 2000, *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*, Studentlitteratur, Lund.
- Blomberg, Helena, Kroll, Christian, Salmenhaara, P. & Similä, M. 2008, *Sameness and diversity : the Nordic welfare state model and the integration of immigrants on the labour market*, Research Institute, Swedish School of Social Science, University of Helsinki, Helsinki.
- Field, John 2003, *Social capital*, Routledge, London.
- Fontana, Andrea & Frey, James 1994, "The art of science" in *Handbook of qualitative research*, eds. Norman Denzin & Yvonna Lincoln, Sage, Thousand Oaks, CA, pp. 361-376.
- Forsander, Annika & Ekholm, Elina 2001, "Maahanmuuttajat ja työ" in *Monietnisyys, yhteiskunta ja työ*, eds. Annika Forsander, E. Ekholm, P. Hautaniemi, et al, Palmenia, Helsinki, pp. 58-82.
- Forsander, Annika 2001, "Kenelle ovet aukeavat? : Maahanmuuttajat ja työllistymisen ehdot", *Työpoliittinen aikakauskirja, 2001, Vol.44(2)*, pp.28-38, vol. 44, no. 2, pp. 28-38.
- Forsander, Annika 2002, *Luottamuksen ehdot: maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla*, Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto, Helsinki.
- Franzén, Elsie 2001, *Att bryta upp och byta land*, Natur och kultur, Stockholm.
- Heikkilä, Elli & Pikkarainen Marja 2007, "Maahanmuuttajat Suomen työmarkkinoilla", *TERRA*, vol. 119, no. 1, pp. 3-17.
- Hennink, Monique 2007, *International focus group research: a handbook for the health and social sciences*, University Press, Cambridge.
- Integration för ett mångkulturell Västra Nyland* 2013, Integrationsfrämjande program 2012-2015, Raseborg.
- Joronen, Tuula 2005, "Työ on kahden kauppa - maahanmuuttajien työmarkkina-aseman ongelmia", *Maahanmuuttajien elämää Suomessa.*, .

- Krueger, Richard & Casey, Mary cop. 2000, *Focus groups : a practical guide for applied research*, 3rd ed. edn, Sage, Thousand Oaks, CA.
- Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend & Torhell, Sven-Erik 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2. uppl. edn, Studentlitteratur, Lund.
- Laurén, J. & Wrede, S. 2010, "Työkäytännöt ja institutionaalinen rasismi : lähihoitajien työ" in *Vieraita työssä : työelämän etnistyvä eriarvoisuus*, eds. S. Wrede & C. Nordberg, Palmenia Helsinki University Press, Helsinki, pp. 172-192.
- Lag om främjande av integration 2010. L 30.12.2010/1386.
- Nahapiet, Janine 2011, "A Social Perspective: Exploring the Links between Human Capital and Social Capital" in *The Oxford handbook of human capital*, eds. Alan Burton-Jones & J.-Spender, Oxford University Press, Oxford, pp. online resource-1-41.
- Olli Segendorf, Åsa 2011, *Sysselsättning för invandrare en ESO-rapport om arbetsmarknadsintegration*, Finansdepartement, Regeringskansliet, Stockholm.
- Paananen, Seppo 2005, *Maahanmuuttajien elämää Suomessa*, Tilastokeskus, Helsinki.
- Punch, Keith 2005, *Introduction to social research : quantitative and qualitative approaches*, 2nd ed. edn, Sage, London.
- Putnam, Robert cop. 2000, *Bowling alone : the collapse and revival of American community*, Simon & Schuster, New York.
- Raseborg stad 1.5.2013, 2013-last update, *Raseborg i Siffror* [Homepage of Raseborg stad], [Online]. Available: <http://www.visitraseborg.com/sv/fakta> [2013, 26.5].
- Rothstein, Bo 2002, "Socialt kapital – ett genombrott för en ny samhällsvetenskaplig teori" in *Det våras för politiken- trettiotvå artiklar om politik, medier och samhälle*, eds. Sören Holmberg & Lennart Weibull, Göteborgs universitet, Göteborg.
- Rønning, Rolf & Starrin, Bengt 2011, *Socialt kapital : i ett välfärdsperspektiv*, 1. uppl. edn, Liber, Malmö.
- Saurama, Erja & Julkunen, Ilse 2009, "Lähestymistapana käytäntötutkimus" in *Sosiaalityö ja teoria*, eds. M. Mäntysaari, A. Pohjola & T. Pösö, PS-kustannus, Jyväskylä, pp. 293-314.
- Schreier, Margrit 2012, *Qualitative content analysis in practice*, Sage, Los Angeles.
- Stagnäs, Malin 2012, *Att komma som familj till ett främmande land - Irakiernas upplevelser av medborgarskap i Raseborg*, Helsingfors Universitet, Helsingfors.
- Stewart, David, Shamdasani, Prem & Rook, Dennis. cop. 2007, *Focus groups: theory and practice*, 2nd ed. edn, SAGE Publications, Thousand Oaks.

Tarnanen, Mirja & Suni, Minna 2005, "Maahanmuuttajien elämää Suomessa" in *Maahanmuuttajien elämää Suomessa*, ed. Seppo Paananen, Tilastokeskus, Helsinki, pp. 9-21.

The well-being of nations: the role of human and social capital, cop. 2001, OECD, Paris.

Trost, Jan 2005, *Kvalitativa intervjuer*, 3. uppl. edn, Studentlitteratur, Lund.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, 5., uud. laitos. edn, Tammi, Helsinki.

Uggerhøj, Lars 2011, "What is Practice Research in Social Work - Definitions, Barriers and Possibilities", *Social Work & Society*, vol. 9, no. 1.

Bilagor

Bilaga 1 – Frågor till samtalen

Vi har genomfört tre fokusgruppsamtal med våra kvinnliga informanter och tre fokusgruppsamtal med våra manliga informanter. Syftet med frågorna har varit att ge deltagarna en möjlighet att diskutera invandrares möjligheter att hitta lönearbete i Raseborg. Vi har bitt deltagarna att diskutera om vilka möjligheter och utmaningar de mött under olika perioder i sitt liv, vi har då varit speciellt intresserade av att veta om deltagarna själva upplever att möjligheterna att hitta lönearbete är beroende av exempelvis hur länge de bott i Finland eller av vilket livsskede de befinner sig i. Dessutom har vi bitt deltagarna att diskutera vilka faktorer som de tror kan påverka möjligheterna att hitta lönearbete, därför har vi under samtalens gång presenterat en mängd olika teman så som utbildning, etnicitet, familj, vänner, fritid, arbetserfarenhet o.s.v. Här kan även nämnas att vi ställt samma frågor till båda fokusgrupperna men att samtalen ibland utvecklats åt olika riktningar vilket medfört att våra följdfrågor delvis skilt sig mellan de två grupperna. Utöver fokusgruppsamtalen har vi även utfört en enskild intervju. Frågorna till den intervjun har valts så att de ska täcka så mycket som möjligt av alla de teman som togs upp i fokusgruppsamtalen.

Frågor till fokusgruppsamtal 1

Första minnet av Finland

- Vad är ert första minne av Finland?
- Vad tyckte ni om finländare?
- Vad tänkte ni om framtiden när ni kom till Finland?
- Vad mötte ni som ni inte hade förväntat er i Finland?
- Minns ni något som var svårt/utmanande under första tiden i Finland?

Livet i Raseborg

- Hur började ni bygga upp ert liv när ni kom till Finland? Var exempelvis hem, arbete, familj, skola, språk, fritid, sjukvård viktiga under den första tiden?
- Vilka var de första kontakterna när ni kom till Raseborg?
- Vilken/vilka kontakter kändes speciellt viktiga?
- Var det lätt att få vänner i Raseborg?

- Vem fick ni stöd av i Vad kände ni var det viktigaste när ni kom?
Språk/utbildning/arbete/något annat?

Arbete

- I vilket skede kände ni att ni ville börja söka arbete?
- För de som har haft lönearbete: Vad tyckte ni om den finländska arbetsmarknaden?
- Var det lätt att komma in i arbetskulturen?
- Hur var det att lära känna arbetskompisar?
- Hur var det att hitta arbete? Lätt/svårt? Fick ni hjälp? Av vem?
- Vem tycker ni bäst kan hjälpa er att hitta arbete? Arbetskraftsbyrån, invandrarbyrån, sysselsättningsbyrån, andra kontakter, någon annan?
- Vilka utmaningar finns det med att hitta arbete?
- Tror ni att det har blivit lättare eller svårare för invandrare att hitta arbete?
- Tycker ni att arbetslöshet är ett problem i Raseborg?
- Tror ni att det är svårare för invandrare än för finländare att hitta arbete?
- Vad är era åsikter om svart arbete?

Tips till integrationsarbetet i Raseborg

- Vad skulle kunna varit bättre när ni kom?
- Vilka tips skulle ni vilja ge till nya invandrare som kommer till Raseborg?

Frågor till fokusgruppsamtal 2

Fritiden i Raseborg

- Har ni mycket fritid och vad gör ni på er fritid?
- Finns det någonting ni skulle vilja göra på er fritid som ni inte gör/har möjlighet att göra?
- Har era barn bra fritidsaktiviteter?
- Finns det tillräckligt med fritidsaktiviteter i Ekenäs/Karis?
- Är fritidsaktiviteterna dyra eller får ni utkomststöd?
- Kan fritiden bli för lång när man är arbetslös?

Familj

- Vilka personer i er omgivning är speciellt viktiga för er?
- Vem hör till er familj?
- Hur mycket umgås ni med familjen?
- Hur viktig är familjen för er?
- Är Ekenäs/Karis en trygg plats att växa upp i?

- Hur länge var ni hemma med barnen?
- De som varit hemma med barnen: Tyckte ni om att vara hemma med barnen, skulle ni ha velat vara hemma ännu längre än vad ni var?
- Tycker ni att det är viktigt att era barn utbildar sig?
- Är det viktigt för er att era barn bildar familj? (Många barn, tidigt?)
- Vill ni själva fortsätta bo här?
- Skulle ni vara beredda att flytta någon annan stans på grund av arbete? Skulle ni i så fall ta med familjen?
- Vad är mannens och kvinnans roll inom er familj och er roll? Har ni olika uppgifter i hemmet?

Arbete

- Vad betyder arbete för er? Sätt att tjäna pengar, meningsfull aktivitet, ett sätt att träffa människor, något annat?
- Söker ni aktivt efter arbete?
- Vill ni arbeta eller söker ni arbete för att arbetsbyrån kräver det?
- Vilka arbeten skulle ni kunna tänka er arbeta med?
- Finns det arbeten ni inte skulle ta emot eller som ni absolut inte vill arbeta med?
- I vilka kommuner/städer kan ni tänka er arbeta?
- Skulle ni ha möjlighet att arbeta heltid?
- Skulle ni vilja gå kurser eller utbildning för att lättare få arbete? Vilken kurs/utbildning skulle intressera er? Finns det tillräckligt med utbildningar och kurser?
- Hur viktigt är språkkunskaper för att få arbete?
- Har ni möjlighet att förbättra era språkkunskaper?
- Har ni upplevt många kulturkrockar på arbetet? Hur ser dom ut?

Frågor till fokusgruppsamtal 3

Arbetsfarenhet

- Har ni mycket arbetsfarenhet? Har ni arbetsfarenhet från hemlandet. Hjälper arbetsfarenheten när ni söker arbete/tas det i beaktande?
- Har er åldern en betydelse när man söker arbete? Lättare/Svårare för unga eller äldre
- Tror ni att er klädsel eller utseende har någon betydelse när ni söker arbete?
- Tycker ni själva att ni har tillräcklig utbildning och språkkunskaper för att kunna arbeta?

- Tycker ni att de invandrare ni känner i Raseborg har tillräckliga språkkunskaper och utbildning?
- Tror du att din invandrar bakgrund kan vara ett hinder för dig att få arbete?
- Tror ni det kommer att vara lika svårt för era barn/nästa generation att få arbete?
- Skulle ni kunna tänka er att praktisera?
- Hurdant stöd skulle ni behöva just nu av staten eller behöver ni något stöd alls?
- Hur kunde man förbättra invandrares möjlighet att få arbete?

Kultur och etnisk bakgrund

- Ser ni er egen kultur som annorlunda än den finländska?
- Tycker ni att er egen kultur skiljer sig från den finländska?
- Vill ni bevara er egen kultur, kombinera båda kulturerna eller ta helt del av den finländska kulturen?
- Har ni upplevt rasism i Karis, Ekenäs?
- Hur kunde Ekenäs/Karis bli bättre på att hjälpa invandrare och att ta emot invandrare?
- Har ni tips eller idéer åt personer som arbetar med invandrare?

Framtid

- Vad hoppas ni att ni gör om 5 år?
- Var hoppas ni att ni bor?
- Vilken typ av stöd tror ni att ni kommer att behöva i framtiden? Av vem?
- Hur ser ni på era inkomster när ni blir äldre?
- Hoppas ni på att era barn, om ni har barn, kommer att hjälpa er ekonomiskt?
- Har ni hjälpt er familj eller släktingar i hemlandet ekonomiskt eller på annat sätt?

Frågor till enskild intervju

Fritid

- Hur ser din vardag ut?
- Har du mycket fritid och vad gör du på din fritid
- Finns det någonting du skulle villa göra på din fritid som du inte gör/har möjlighet att göra?
- Finns det tillräckligt med fritidsaktiviteter i Ekenäs?
- Har du många vänner? Finländska eller invandrare?

- Vad betyder vännerna för dig?
- Är du nöjd med ditt sociala nätverk?

Arbete

- Vad betyder arbete för dig? Sätt att tjäna pengar, meningsfull aktivitet, et sätt att träffa människor eller något annat?
- Tycker du att det lätt eller svårt att få arbete? Varför?
- Vad är viktigt för att hitta arbete enligt dig? Utbildning, språk, kontakter?
- Skulle du vilja gå kurser eller utbildning för att lättare få arbete? Vilken/vilka?
- Varifrån har du sökt arbete?
- Tycker du att du fått det stöd och den hjälp du behöver för att hitta arbete? Vilken typ av stöd skulle vara viktig enligt dig?
- Vad tycker du om den finländska arbetsmentaliteten?
- Tycker du det är lätt att komma överens och lära känna arbetskompisarna?
- Har du blivit sämre/bättre behandlad på arbetsplatsen på grund av din invandrarbakgrund?
- Skulle du ha möjlighet att arbeta heltid?
- Vilka arbeten skulle du kunna tänka dig att arbeta med? Vilken typ av arbete skulle du inte kunna arbeta med?
- Tycker du att det finns manliga och kvinnliga arbeten?
- Vad anser du om svart arbete?
- Finns det arbeten du inte skulle ta emot eller som du inte vill arbeta med?
- Tycker du att arbetslösheten är ett problem i Ekenäs/Raseborg?
- Tror du att invandrare har svårare att hitta arbete än personer som är födda i Finland? Varför?
- Tror du att utseende och klädsel har betydelse när man söker arbete?
- Är det tungt att vara arbetslös? Hur skulle du beskriva att vara arbetslös?
- Vilken typ av stöd tror du att arbetslösa invandrare skulle behöva?
- Vilka tips skulle du ge åt personer som arbetar med arbetslösa överlag och speciellt arbetslösa invandrare?

Familj

- Hur mycket umgås du med familjen?
- Är familjen viktig för dig?
- Har ni pratat mycket om utbildning och arbete i din familj?
- Anser du att kvinnor och män har olika uppgifter i familjen?

- Kunde du tänka dig att flytta från familjen på grund av arbete?

Kultur

- Skiljer sig din kultur från den finländska?
- Vill du hålla kvar din kultur och religion eller vill du blanda den med den finländska?

Bilaga 2 – Informerat samtycke

Information om studien

Denna studie är en del av magisterutbildningen i socialt arbete vid Helsingfors Universitet. Studien har utformats i samarbete med Västra Nylands invandrantjänst. Syftet med studien är att utforska arbetslösa invandrares möjligheter till lönearbete i Raseborg. Ni har rekommenderats av TE-byrån som lämplig deltagare i studien.

Vi kommer att utföra två fokusgrupper, en med endast invandrarkvinnor och en med endast invandramän. I båda grupperna diskuterar vi samma teman och båda grupperna består av ca. 3-7 medlemmar. Vi kommer att träffas 3 gånger med gruppen i maj, träffarna sker en gång i veckan. Samtalen spelas in och transkriberas av studieansvariga. När studierapporten är klar kommer de inspelade samtalen att raderas och de transkriberade texterna förstörs.

Dina svar och personuppgifter kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem. Alla deltagare är anonyma i rapporten och resultaten presenteras på sätt som omöjliggör identifiering av enskilda deltagare eller personer som nämnts i intervjuerna. Vid intresse skickas deltagaren en kopia av studiens analys och resultat. Deltagande i studien är frivilligt och det är tillåtet att när som helst avbryta, utan särskild förklaring.

Informerat samtycke

- Jag bekräftar att jag fått denna skriftliga samt annan muntlig information om studien.
- Jag ger mitt samtycke till att delta i studien och vet att mitt deltagande är helt frivilligt.
- Jag är medveten om att jag när som helst och utan förklaring kan avsluta mitt deltagande.
- Jag tillåter att insamlad data om mig förvaras och hanteras elektroniskt av studieansvariga.

.....

Datum	Deltagarens namnteckning	Namnförtydligande
-------	--------------------------	-------------------

Undertecknad person har gått igenom och förklarat studiens syfte för ovanstående deltagare samt erhållit deltagarens samtycke. Deltagaren har även fått en kopia av studieinformationen.

.....

Datum	Namnteckning	Namnförtydligande
-------	--------------	-------------------

Bilaga 3 - Personberättelser

Kvinnornas personberättelser

Alla kvinnor är långtidsarbetslösa och sysselsatta för tillfället på en verkstad för arbetslösa i Raseborg. K4 deltog endast i de två första fokusgruppsamtalen.

K1

Hon är hemma från Mellanöstern och har kommit till Finland för 12 år sedan som flykting tillsammans med sin man och sina två barn. De flyttade direkt till Raseborg. Båda barnen går ännu i skola. Hon har ingen utbildning men hon har praktiserat och arbetat på flera olika ställen i Raseborg. Hon är nu några dagar i veckan på verkstaden vilket hon anser att passar bra in i hennes livssituation. Enligt henne ger arbetet på verkstaden en värdefull variation i vardagen.

K2

Hon är hemma från Mellanöstern men på grund av oroligheterna i hemlandet under början 1990-talet flydde paret till Raseborg. Efter ankomsten till Raseborg har paret fått tre barn som alla nu är i skolåldern. Så länge barnen var små har hon varit hemma med dem. Efter att barnen blivit äldre har hon haft en arbetspraktik på ett daghem och idag arbetar hon på en av Raseborgs verkstäder för arbetslösa. Hon har inte haft något lönearbete varken i hemlandet eller i Finland och har heller inte någon utbildning. Hon trivs med sitt liv i Finland samtidigt som hon längtar tillbaka till sitt hemland. Hon säger själv att hon har två hemland, hon känner sig både hemma i Finland och i sitt ursprungsland.

K3

Hon anlände till Finland från Mellanöstern som flykting med hela sin familj i början på 1990-talet. Familjen kom direkt till Raseborg och kände till en början ingen i området från tidigare. Hon är väldigt positiv till allt stöd som de fått i Raseborg. Hon har tidigare både jobbat och gått på kurs men de senaste åren har hon främst varit arbetslös. Hon har idéer om vad hon skulle arbeta med men hon anser att hon behöver vidare utbildning. Hennes barn är vuxna och bor främst runt om i Raseborg med sina egna familjer.

K4

Hon har kommit tillsammans med sin familj till Finland för över 20 år sedan. Familjen är från Östeuropa och har bott i några andra länder före de kom till Finland. De lämnade sitt hemland på grund av oroligheter. De bodde flera år på andra svensk språkiga orter före de kom till Raseborg. Nu har de bott 6 år i Raseborg. De kände ingen i Finland före de kom men så småningom har de lärt sig känna andra familjer från samma ursprungsland. Hon har deltagit i språkkurser och praktiserat inom vårdbranschen. Nu har hon varit flera år arbetslös trots att hon skulle vara intresserad av att arbeta. Hennes familj består av en man och fem barn varav tre ännu går i skola och bor hemma medan två är vuxna och har egna familjer.

Männens personberättelser

Männen har alla erfarenhet av arbetslöshet, trots att de inte alla är arbetslösa vid intervju tillfället. De två första, d.v.s. M1 och M2, deltog i alla samtalen medan M3 och M4 endast deltog i det sista samtalet.

M1

Kom till Finland från Mellanöstern som 9-åring till tillsammans med en släkting. Resten av familjen kom några år senare. Han började i genast med att lära sig svenska, varefter han sedan kunde börja i skolan. Han har gått ut grundskolan men har ingen vidare utbildning. Han har arbetserfarenhet från olika arbetsplatser och har nyligen fått anställning på en fabrik. Mellan de olika anställningarna har han också varit långa tider arbetslös, haft visstids arbete, arbetat svart, gått på kurs och påbörjat olika utbildningar. Han har bra språkkunskaper och vet vad han skulle vilja arbeta med men har inte tillräckligt motivation till att studera.

M2

Han är från Västeuropa och har flyttat till Finland för 13 år sedan av familjerelaterade orsaker. Han har flera gånger varit arbetslös de senaste 5 åren. Under dessa år har han gått på språkkurser och haft visstids arbete. Han har utbildning från sitt hemland. Hans familj består av en fru och ett barn som ännu bor hemma. Att flytta till en annan ort för att få arbete är inte ett alternativ på grund av familjen. Han anser att han inte har fått tillräckligt mycket stöd av myndigheterna under sin tid som arbetslös.

M3

Han har kommit från Mellanöstern till Finland som barn för 10 år sedan på grund av familjerelaterade orsaker. Nu är han 23 år, har gått ut grundskolan i Finland och har därtill en finländsk yrkesutbildning. Han har dessutom både praktik och arbetserfarenhet. Han har inte varit lika mycket arbetslös som de övriga men har erfarenhet av vänners och familjemedlemmars arbetslöshet. Hans syskon och föräldrar bor också i Raseborg.

M4

Han har kommit från Mellanöstern till Finland som flykting i vuxenålder för 12 år sedan. Han är högutbildad och har arbetserfarenhet från hemlandet. I Finland har han bland annat två års arbetserfarenhet från en fabrik i Raseborg och han har därtill även arbetat kortare perioder på en pizzeria. Han har både praktiserat och gått på kurser för att öka sina chanser att få arbete på den egna branschen. Han anser sig vara färdig för den finländska arbetsmarknaden men hittar inte arbete som motsvara hans utbildning.

M5

Han kom till Finland från Mellanöstern som flykting med hela sin familj för nästan 20 år sedan. Han var 7 år när han anlände. Han har gått i skolan och studerat i Finland. Han är utbildad till elektriker och har påbörjat nya yrkesstudier efter att han insåg att han inte ville fortsätta som en elektriker. Han har arbetserfarenhet från pizzerior och praktikerfarenhet från det egna yrkesfältet. För tillfället är han arbetslös men hoppas på att få hoppa in vid behov under kommande sommar på det ställe var han utfört sin senaste praktik.